

| 2026

Tarptautinė mokslinė Baltijos šalių
jaunimo tyrėjų konferencija

„Jaunimo politika – atspariai kartai ir visuomenei“

Konferencijos organizatoriai

Mykolo Romerio universitetas
Vilniaus universitetas
Vytauto Didžiojo universitetas
Lietuvos socialinių mokslų centras
Jaunimo reikalų agentūra
Ateitininkų federacija

Konferencijos mokslinis organizacinis komitetas:

Prof. dr. Rimantas Vosylis, Mykolo Romerio universitetas (pirmininkas)
Doc. dr. Jolita Buzaitytė-Kašalynienė, Vilniaus universitetas
Dr. Vytenis Juozas Deimantas, Lietuvos socialinių mokslų centras
Eglė Došienė, Jaunimo reikalų agentūra
Doc. dr. Justina Garbauskaitė-Jakimovska, Vilniaus universitetas
Dr. Rasa Indriliūnaitė, Vytauto Didžiojo universitetas
Prof. dr. Laima Okunevičiūtė-Neverauskienė, Lietuvos socialinių mokslų centras
Doc. dr. Justinas Sadauskas, Mykolo Romerio universitetas
Doc. dr. Aušra Šukvietienė, Mykolo Romerio universitetas
Doc. dr. Birutė Švedaitė-Sakalauskė, Vilniaus universitetas
Doc. dr. Inga Truskauskaitė, Vilniaus universitetas
Doc. dr. Gintarė Vazonienė, Vytauto Didžiojo universitetas
Ignas Kriaučiūnas, Ateitininkų federacija

Konferencijos sekretoriatas:

Darius Grigaliūnas, Jaunimo reikalų agentūra (organizaciniai klausimai)

ISBN 978-609-96582-3-0

Leidinio sudarytojai:

dr. Rasa Indriliūnaitė ir doc. dr. Justinas Sadauskas

Pranešimų santraukų kalba neredaguota.

Tarptautinė mokslinė Baltijos šalių
jaunimo tyrėjų konferencija

„Jaunimo politika – atspariai kartai ir visuomenei“

Pranešimų santraukų leidinys
2026-10-23
Vilnius

Turinys

/ 3 / Konferencijos tema

/ 4 / Programa

Plenarinių sesijų santraukos / 7

/ 8 / Political Participation in the Digital Age: Youth Perceptions of Opportunities and Challenges, *prof. dr. Airi-Alina Allaste*

/ 9 / Many Roles, One Self? Integrity and Social Media in Young Adulthood, *dr. Velta Skolmeistere*

/ 10 / Jaunimo tikslai ir pasiekimai nelygioje visuomenėje: tyrimų ir tyrėjų vaidmuo stiprinant pažeidžiamiausius, *doc. dr. Rasa Erentaitė*

/ 11 / Youth Mental Health in a Changing Landscape: Trends, Distress, and Shifting Perspectives, *doc. dr. Daiva Daukantaitė*

Paralelinių sesijų santraukos / 12

/ 13 / Work-life balance in the post-pandemic world: the case of working parents in the Baltic States, *dr. Aušra Čižauskaitė*

/ 14 / Youth Empowerment and Civic Engagement: A Qualitative Case Study of Mladi za Mesto in Dolný Kubín, Slovakia, *Sarah Amas*

/ 15 / AI as a reflective partner: supporting youth worker resilience and navigating dilemmas, *Eilika Mātas*

/ 16 / Learning as becoming: the relational purpose of assessment in higher education, *dokt. Gintarė Lübeck*

/ 17 / Nuo skaitmeninių įgūdžių iki dalyvavimo: Lietuvos jaunimas skaitmeniniame pasaulyje, *doc. dr. Justinas Staliūnas, prof. dr. Andrius Stasiukynas, doc. dr. Aušra Šukvietienė*

/ 19 / Skaitmeninis darbas su jaunimu Lietuvoje, *Patrikas Borisovas, doc. dr. Jolita Buzaitytė-Kašalynienė*

/ 20 / „TikTok“, „ChatGPT“ ir universitetas: kokie būsimų studentų lūkesčiai?, *dr. Milda Pivoriūtė*

/ 21 / Jaunimo ryšys su regionu skaitmeninėje erdvėje | Viktorija Uosytė, *doc. dr. Miglė Eleonora Černikovaitė*

/ 22 / Nuo sovietinių plakatų iki TikTok: homoseksualių vyrų tapatybės formavimasis sovietmečiu, pereinamojoje ir šiuolaikinėje Lietuvoje, *dokt. Matas Petrokaitis*

/ 24 / Atsparumas asmenų su negalia karjeros kontekste: individuali ir organizacinė perspektyvos, *dokt. Rasa Rudaitienė*

/ 26 / Tarp ketinimo ir veiksmo: universitetinių bakalauro studijų studentų akademinio atidėliojimo patirtys, *dr. Rasa Indriliūnaitė, Julius Kazlauskas*

/ 27 / Jaunimo karjeros sprendimų kelias: Lietuvos, Latvijos, Ispanijos ir Islandijos regionų perspektyva, *doc. dr. Justinas Staliūnas*

/ 29 / Paramos jaunimo būstui politikos raida: teisiniai ir finansiniai aspektai, *prof. dr. Laima Okunevičiūtė-Neverauskienė, dr. Anna Lipnevič*

- / 30 /** Ekonominių ir demografinių veiksnių įtaka Lietuvos jaunimo padėčiai darbo rinkoje, *prof. dr. Laima Okunevičiūtė–Neverauskienė, dr. Arūnas Pocius*
- / 32 /** Pilietiškos komedijos diskursas karo metu: Lietuvos stand-up komikų savireguliacija Rusijos karo prieš Ukrainą kontekste, *Saulius Andrukonis*
- / 33 /** Jaunų moterų įsitraukimas į politiką Lietuvoje, *Jurgita Pečiūrienė, dr. Giedrė Purvaneckienė*
- / 35 /** Baltijos šalių jaunimas politikoje – tarp pasitikėjimo savimi ir valstybe, *dr. Tadas Vadvilavičius*
- / 36 /** Duomenys jaunimo politikos tyrimams LiDA, *prof. dr. Vaidas Morkevičius*
- / 37 /** Immigration from Ukraine to Lithuania and Poland: Ukrainian youth experiences in pre- and post-2022 migration contexts, *dr. Dmytro Mamaiev*
- / 38 /** Divergent Pathways, Convergent Vulnerabilities: Resilience and Coping Among Care-Experienced Youth in Latvia and Nigeria, *dokt. Anthony Nwanze*
- / 39 /** Adolescents psychoactive substance use, their motives and social context in rural district of Lithuania, *doc. dr. Aušra Pocienė*
- / 40 /** Vaiko veikmė pagalbos procese: nuo vaiko balso išgirdimo iki jo patirties supratimo, *Vaida Ogulevičiūtė*
- / 41 /** Kelias iš globos į savarankišką gyvenimą jaunuolių biografiniuose pasakojimuose, *Urtė Černiauskaitė*
- / 42 /** Tarpinstitucinio bendradarbiavimo sunkumai dirbant su socialiai pažeidžiamais jaunuoliais: praktinių įgūdžių projektų įgyvendinimo patirtys, *doc. dr. Jolita Buzaitytė–Kašalynienė, dr. Sandra Kairė, Patrikas Borisovas*
- / 44 /** Socialinio darbo vaidmuo dirbant su NEET jaunimu: intervencijos ir paramos mechanizmai Slovėnijoje ir Lietuvoje, *Renaldas Malinauskas*
- / 46 /** Darbas su tautinių mažumų ir migrantų jaunimu: pritapti visuomenėje, kuri nepriima, *Jūratė Leinartaitė, Lina Laura Švedaitė–Ribačiauskienė*
- / 47 /** Jaunimo problematikos atspindžiai pastarųjų dešimtmečių psichosocialiniuose tyrimuose, *doc. dr. Rasa Erentaitė, doc. dr. Rima Breidokienė, doc. dr. Tomas Lazdauskas, doc. dr. Lina Gervinskaitė–Paulaitienė, prof. dr. Roma Jusienė | prof. dr. Rimantas Vosylis*
- / 49 /** Moralinė skriauda paauglystėje: raiška ir sąsajos su psichikos sveikatos sunkumais, *Gabija Rutkūnaitė, dr. Monika Kvedaraitė, dr. Ieva Daniūnaitė, doc. dr. Inga Truskauskaitė*
- / 50 /** Atriboti ir atsiriboti – Lietuvos mokyklų reakcija į mokinių delinkventinį elgesį, *doc. dr. Birutė Švedaitė–Sakalauskė, doc. dr. Jolita Buzaitytė–Kašalynienė, dokt. Žygimantas Bučius, dokt. Ingrida Ivanavičė*
- / 51 /** Paauglių smurtas: septyni dažniausi stereotipai ir viena išeitis, *doc. dr. Gintautas Sakalauskas*
- / 52 /** Ar Lietuvos baudžiamoji justicija pajėgi užtikrinti jaunimo poreikius bei nusikalstamo jo elgesio recidyvo prevenciją?, *dokt. Vidas Krušinskas*

Konferencijos tema

Aštuntoji tarpdisciplininė mokslinė jaunimo tyrėjų konferencija šiais metais apima platesnį Baltijos šalių regioną. Joje tęsiame mokslininkų, jaunimo politiką formuojančių bei su jaunimu dirbančių praktikų dialogą, siekdami plėtoti tarpdalykinį mokslinį diskursą jaunimo tyrimų temomis ir įgyvendinti tyrimais grįstos jaunimo politikos formavimo tikslus.

Šiandienos globalių iššūkių, neapibrėžtumo ir nuolatinių pokyčių akivaizdoje, jaunimo atsparumas tampa vienu esminių stabilios ir demokratiškos visuomenės veiksmų. Konferencija „Jaunimo politika – atspariai kartai ir visuomenei“ kviečia atskleisti ir giliau suprasti jaunimo atsparumo bei jo formavimosi sąlygas.

Šiuolaikinė karta, augusi laisvės, atvirumo ir plačių galimybių aplinkoje, pasižymi išskirtiniu lankstumu bei gebėjimu greitai mokytis, todėl, viena vertus, gali būti laikoma itin atsparia. Kita vertus, dabartinė jaunų žmonių karta susiduria su beprecedenčiais iššūkiais: informacijos pertekliumi, dezinformacija, socialiniu spaudimu, ekonominiu nestabilumu ir geopolitinėmis krizėmis. Jaunimo atsparumas šiandien apima ne tik gebėjimą prisitaikyti ir išlaikyti emocinę pusiausvyrą, bet ir kritinį mąstymą, įgūdžius atsirinkti patikimą informaciją bei aktyviai dalyvauti visuomenės gyvenime.

Ši diskusija įgauna ypatingą prasmę minint istorinę sukaktį – šiemet sukanka 30 metų nuo Valstybinės jaunimo politikos koncepcijos, pirmojo jaunimo politiką reglamentuojančio dokumento Lietuvoje, patvirtinimo. Šis jubiliejus – tai ne tik proga įsivertinti per tris dešimtmečius nuveiktus darbus ir padarytą pažangą, bet ir strateginis momentas peržiūrėti tolesnes kryptis, siekiant, kad jaunimo politika efektyviau atlieptų besikeičiančius jaunosios kartos poreikius.

Konferencijos metu siekiama suburti įvairių disciplinų atstovus – sociologus, politologus, psichologus, komunikacijos specialistus, socialinius darbuotojus, pedagogus, jaunimo darbuotojus, ir jaunimą diskutuoti apie jaunimo politikos prioritetus ir jų kaitą, jaunų žmonių pilietinį dalyvavimą ir aktyvumą, atsparumo stiprinimą bei jų vaidmenį šiuolaikinėje visuomenėje.

Programa

9.30–10.00 Registracija, pasitikimo kava

10.00–11.30 I plenarinė sesija | I – 414 aud.

Moderuoja prof. dr. Rimantas Vosylis, Eglė Došienė

Sveikinimai

- Prof. dr. Odeta Merfeldaitė, Mykolo Romerio universiteto Žmogaus ir visuomenės fakulteto dekanė
- Aušra Putk, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos viceministrė
- Jaunimo reikalų agentūros atstovas

→ **Political Participation in the Digital Age: Youth Perceptions of Opportunities and Challenges**,
prof. Airi-Alina Allaste, Tallinn University, Estija

→ **Many Roles, One Self? Integrity and Social Media in Young Adulthood**,
dr. Velta Skolmeistere, University of Latvia, Latvija

11.30–11.45 Kavos pertrauka

11.45–13.15 I paralelinių sesijų grupė | I – 414 aud.

Growing and Coping in Everyday Settings: Work, Learning and Civic Life

Sesija anglų kalba, su vertimu į lietuvių kalbą

Moderuoja doc. dr. Gintautas Sakalauskas, Vilniaus universitetas

→ **Work-life balance in the post-pandemic world: the case of working parents in the Baltic States**,
dr. Aušra Čižauskaitė, Vytautas Magnus University

→ **Youth Empowerment and Civic Engagement: A Qualitative Case Study of Mladi za Mesto in Dolný Kubín**, Slovakia, Sarah Amas, Mykolas Romeris University

→ **AI as a reflective partner: supporting youth worker resilience and navigating dilemmas**,
Eilika Mātas, University of Tartu; Estonian Association of Youth Workers

→ **Learning as becoming: the relational purpose of assessment in higher education**,
dokt. Gintarė Lübeck, Vytautas Magnus University

Jaunimas skaitmeninėje erdvėje: įgūdžiai, lūkesčiai ir tapatybė | I – 208 aud.

Moderuoja doc. dr. Aušra Šukvietienė, Mykolo Romerio universitetas

→ **Nuo skaitmeninių įgūdžių iki dalyvavimo: Lietuvos jaunimas skaitmeniniame pasaulyje**, *doc. dr. Justinas Staliūnas, prof. dr. Andrius Stasiukynas, doc. dr. Aušra Šukvietienė, Mykolo Romerio universitetas*

→ **Skaitmeninis darbas su jaunimu Lietuvoje**, *Patrikas Borisovas, doc. dr. Jolita Buzaitytė-Kašalynienė, Vilniaus universitetas*

→ **„TikTok“, „ChatGPT“ ir universitetas: kokie būsimų studentų lūkesčiai?**,
dr. Milda Pivoriūtė, Vilniaus universitetas

→ **Jaunimo ryšys su regionu skaitmeninėje erdvėje**, *Viktorija Uosytė, Vilniaus universitetas, doc. dr. Miglė Eleonora Černikovaitė, Mykolo Romerio universitetas*

→ **Nuo sovietinių plakatų iki TikTok: homoseksualių vyrų tapatybės formavimasis sovietmečiu, pereinamojoje ir šiuolaikinėje Lietuvoje**, *dokt. Matas Petrokaitis, Vilniaus universitetas*

Kelias į savarankiškumą: studijos, karjera, būstas ir darbo rinka | – 406 aud.

Moderuoja dr. Rasa Indriliūnaitė, Vytauto Didžiojo universitetas

→ **Atsparumas asmenų su negalia karjeros kontekste: individuali ir organizacinė perspektyvos**, dokt.

Rasa Rudaitienė,

Mykolo Romerio universitetas

→ **Tarp ketinimo ir veiksmo: universitetinių bakalauro studijų studentų akademinio atidėliojimo patirtys**,

dr. Rasa Indriliūnaitė, Julius Kazlauskas, Vytauto Didžiojo universitetas

→ **Jaunimo karjeros sprendimų kelias: Lietuvos, Latvijos, Ispanijos ir Islandijos regionų**

perspektyva, doc. dr. Justinas Staliūnas, Mykolo Romerio universitetas

→ **Paramos jaunimo būstui politikos raida: teisiniai ir finansiniai aspektai**, prof. dr. Laima Okunevičiūtė

Neverauskienė, dr. Anna Lipnevič, Lietuvos socialinių mokslų centras

→ **Ekonominių ir demografinių veiksnių įtaka Lietuvos jaunimo padėčiai darbo rinkoje**,

prof. dr. Laima Okunevičiūtė Neverauskienė, dr. Arūnas Pocius, Lietuvos socialinių mokslų centras

Pilietiškumas, politika ir viešoji kultūra | – 407 aud.

Moderuoja doc. dr. Justinas Sadauskas, Mykolo Romerio universitetas

→ **Atspari visuomenė: napolitinių dainų galia**, Simona Jocevičiūtė, Kauno technologijos universitetas

→ **Pilietiškos komedijos diskursas karo metu: Lietuvos stand-up komikų savireguliacija Rusijos**

karo prieš Ukrainą kontekste, Saulius Andrukonis, Mykolo Romerio universitetas

→ **Jaunų moterų įsitraukimas į politiką Lietuvoje**, Jurgita Pečiūrienė, dr. Giedrė Purvaneckienė,

Moteryų informacijos centras

→ **Baltijos šalių jaunimas politikoje – tarp pasitikėjimo savimi ir valstybe**, dr. Tadas Vadvilavičius,

Vytauto Didžiojo universitetas

→ **Duomenys jaunimo politikos tyrimams LiDA**, prof. dr. Vaidas Morkevičius, Kauno technologijos

universitetas ir Lietuvos HSM duomenų archyvas

13:15–14.00

Pietų pertrauka

14:00–15:15

II plenarinė sesija | I korp. – 414 aud.

Moderuoja doc. dr. Aušra Šukvietienė, Mykolo Romerio universitetas, doc. dr. Justinas Sadauskas,

Mykolas Romeris University

→ **Jaunimo tikslai ir pasiekimai nelygioje visuomenėje: tyrimų ir tyrėjų vaidmuo stiprinant**

pažeidžiamiausius, doc. dr. Rasa Erentaitė, Kauno technologijos universitetas

→ **Youth Mental Health in a Changing Landscape: Trends, Distress, and Shifting Perspectives**,

doc. dr. Daiva Daukantaitė, Lund University, Švedija

15.15–15.30

Pertrauka

15.30–17.00

II paralelinių sesijų grupė

Youth at the Margins: Vulnerability, Otherness and Resilience | – 414 aud.

Sesija anglų kalba, su vertimu į lietuvių kalbą

Moderuoja dr. Vytenis Juozas Deimantas, Lithuanian Centre for Social Sciences

→ **Immigration from Ukraine to Lithuania and Poland: Ukrainian youth experiences in pre- and post-2022 migration contexts**, dr. Dmytro Mamaiev, Lithuanian Centre for Social Sciences

→ **Divergent Pathways, Convergent Vulnerabilities: Resilience and Coping Among Care-Experienced Youth in Latvia and Nigeria**,
dokt. Anthony Nwanze, The Open University, United Kingdom

→ **Between resilience and polarization: constructing threat and the "Other" in digital political discourse relevant to youth**, Fausta Bauer, Vilnius University, Rugilė Bauer, Vytautas Magnus University, doc. dr. Giedrė Paurienė, Mykolas Romeris University

→ **Adolescents psychoactive substance use, their motives and social context in rural district of Lithuania**, doc. dr. Aušra Pocienė, Vilnius University

Pagalba pažeidžiamam jaunimui | I – 209 aud.

Moderuoja doc. dr. Jolita Buzaitytė-Kašalynienė, Vilniaus universitetas

→ **Vaiko veikmė pagalbos procese: nuo vaiko balso išgirdimo iki jo patirties supratimo**,
Vaida Ogulevičiūtė, Kauno miesto socialinių paslaugų centras, VšĮ Užimtumo centras

→ **Kelias iš globos į savarankišką gyvenimą jaunuolių biografiniuose pasakojimuose**,
Urtė Černiauskaitė, Vilniaus universitetas

→ **Tarpinstitucinio bendradarbiavimo sunkumai dirbant su socialiai pažeidžiamais jaunuoliais: praktinių įgūdžių projektų įgyvendinimo patirtys**, doc. dr. Jolita Buzaitytė-Kašalynienė, dr. Sandra Kairė, Patrikas Borisovas, Vilniaus universitetas

→ **Socialinio darbo vaidmuo dirbant su NEET jaunimu: intervencijos ir paramos mechanizmai Slovėnijoje ir Lietuvoje**, Renaldas Malinauskas, Mykolas Romeris universitetas

→ **Darbas su tautinių mažumų ir migrantų jaunimu: pritapti visuomenėje, kuri nepriima**,
Jūratė Leinartaitė, Lina Laura Švedaitė-Ribačiauskienė, LSS Vilniaus miesto filialas „Padėk pritapti“

Delinkventinis elgesys, smurtas ir psichikos sveikata | I – 210 aud.

Moderuoja doc. dr. Birutė Švedaitė-Sakalauskė, Vilniaus universitetas

→ **Jaunimo problematikos atspindžiai pastarųjų dešimtmečių psichosocialiniuose tyrimuose**,
doc. dr. Rasa Erentaitė, Kauno technologijos universitetas; doc. dr. Rima Breidokienė, doc. dr. Tomas Lazdauskas, doc. dr. Lina Gervinskaitė-Paulaitienė, prof. dr. Roma Jusienė, Vilniaus universitetas;
prof. dr. Rimantas Vosylis, Mykolas Romeris universitetas

→ **Moralinė skriauda paauglystėje: raiška ir sąsajos su psichikos sveikatos sunkumais**,
Gabija Rutkūnaitė, dr. Monika Kvedaraitė, dr. Ieva Daniūnaitė, doc. dr. Inga Truskauskaitė, Vilniaus universitetas

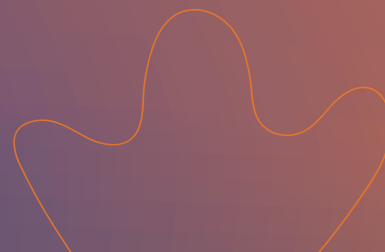
→ **Atriboti ir atsiriboti – Lietuvos mokyklų reakcija į mokinių delinkventinį elgesį**,
doc. dr. Birutė Švedaitė-Sakalauskė, doc. dr. Jolita Buzaitytė-Kašalynienė, dokt. Žygimantas Bučius, dokt. Ingrida Ivanavičė, Vilniaus universitetas

→ **Paauglių smurtas: septyni dažniausi stereotipai ir viena išeitis**,
dr. Gintautas Sakalauskas, Vilniaus universitetas

→ **Ar Lietuvos baudžiamoji justicija pajėgi užtikrinti jaunimo poreikius bei nusikalstamo jo elgesio recidyvo prevenciją?**, dokt. Vidas Krušinskas, Vilniaus universitetas

17.00–19.00

Furšetas

Plenarinių sesijų santraukos

Political Participation in the Digital Age: Youth Perceptions of Opportunities and Challenges

Prof. dr. Airi-Alina Allaste

School of Governance, Law and Society, Tallinn University, airi-alina.allaste@tlu.ee

Youth political participation is increasingly shifting towards digital, personalised, and informal forms. While digital platforms create opportunities for political engagement, they also raise concerns about misinformation and polarization. This presentation examines how young people interpret these opportunities and challenges. As previous research has largely focused on politically active youth, this study explores the experiences of social media users who are not necessarily politically active in the traditional sense.

The analysis draws on digital ethnography and open-ended interviews with (a) politically inactive youth, (b) young adults with extensive experience of political engagement on social media, and (c) young migrants who have lived in Estonia for at least one year. The studies were conducted in Estonia between 2021 and 2025. Estonia provides a particularly relevant context due to its traditionally low political trust alongside its reputation as a leading digital society and top performer in the E-Government Development Index.

Political engagement through digital platforms is widespread across diverse groups of young people. Even those who consider themselves politically inactive report encountering political content through influencers, friends, and memes, which increases their interest in politics. Active users value digital platforms for information, discussion, and mobilisation and are well prepared to deal with misinformation. Young migrants highlight the opportunities to sustain transnational political engagement. At the same time, participants argue that algorithmic amplification, commercial incentives, AI-generated content, bots, and malicious actors have recently made meaningful political participation more difficult. While participants recognise that social media effectively amplify global causes, they perceive digital platforms as less successful in integrating young people into the local political context.

The findings highlight the need for digital literacy to strengthen young people's understanding of platform logics, algorithms, and their influence on political content. Young people's experiences and interpretations of digital participation provide an important foundation for developing digital literacy and civic education initiatives that reflect their perspectives.

Key words: *Digital political participation; digital ethnography and in-depth interviews; opportunities and challenges; digital literacy.*

Many Roles, One Self? Integrity and Social Media in Young Adulthood

Dr. Velta Skolmeistere

University of Latvia, Latvia

The transition to young adulthood involves entering new social roles, relationships and communities while gradually developing a more coherent understanding of who one is. Social media has made this process increasingly visible: young adults present themselves before multiple audiences, receive continuous social feedback and encounter lasting records of identities they may already have outgrown. The talk will examine how people negotiate different identities across online and offline contexts, and how imagined audiences, social expectations and platform environments influence their self-presentation and self-understanding.

Social media can support identity exploration, belonging and self-expression, but it can also intensify comparison, blur boundaries between social contexts and create pressure to remain consistent with previously presented versions of oneself. The talk will consider what these tensions mean for researchers studying identity, youth workers supporting young people through periods of change, and policymakers concerned with digital well-being.

Jaunimo tikslai ir pasiekimai nelygioje visuomenėje: tyrimų ir tyrėjų vaidmuo stiprinant pažeidžiamiausius

Doc. dr. Rasa Erentaitė

Kauno technologijos universitetas, Lietuva

Socialinė nelygybė vaikų ir paauglių ugdymosi bei psichosocialinės raidos trajektorijose pradeda atspindėti gana anksti. Nepalankioje socioekonominėje aplinkoje augantys jauni žmonės paprastai pasižymi žemesniais akademiniiais pasiekimais, planuodami savo ateitį dažniau remiasi trumpalaikiais, situaciniais tikslais, o ne ilgalaikėmis karjeros ar socialinio mobilumo strategijomis. Tarptautiniai mokinių pasiekimų ir motyvacijos duomenys rodo nepalankią, nors tam tikrais aspektais gerėjančią, nepriteklių patiriančių paauglių padėtį Lietuvoje ir kitose Baltijos šalyse.

Tuo pat metu švietimo diskurse ir politikoje tradiciškai dominuoja „deficito“ perspektyva – atotrūkių fiksavimas, mokinių skirstymas pagal gebėjimus. Nors parankus ir praktiškas trumpalaikėje perspektyvoje, šis modelis neretai nuvertina jauno žmogaus adaptacinių gebėjimų reikšmę. Šiuolaikinė raidos psichologija siūlo alternatyvą – funkcinį požiūrį ir dėmesį vadinamiesiems „paslėptiems talentams“, t. y. specifiniams kognityviniams bei elgesio gebėjimams, išsivystantiems kaip racionali adaptacija prie atšiaurios ir nenuspėjamos aplinkos. Šiandieninės „polikrizės“ fone toks požiūris leidžia iš esmės permąstyti atsparumo sampratą ir suprasti, kodėl pažeidžiamiausių jaunuolių tikslai bei siekiai natūraliai skiriasi nuo įprastų akademinių lūkesčių.

Pranešime aptariama, kaip pažangūs empiriniai įrankiai – tęstiniai tyrimų dizainai, ekologiniai momentiniai vertinimai, skaitmeninio elgesio pėdsakai – atveria galimybes subtiliau dekonstruoti nelygybės efektus bei išgirsti autentišką jaunimo balsą. Kartu nagrinėjama, kaip šios mokslinės įžvalgos gali tapti praktiniais įrankiais švietimo bei psichosocialinės pagalbos specialistams, siekiantiems ne „taisyti“ jauną žmogų, o kurti meistriškumu, santykiu ir pasitikėjimu grįstą aplinką. Keliamas klausimas apie pačių tyrėjų atsakomybę: kaip perorientuoti švietimo ir pagalbos sistemas nuo pažeidžiamumo diagnozavimo prie realaus jauno žmogaus stiprybių įgalinimo?

Youth Mental Health in a Changing Landscape: Trends, Distress, and Shifting Perspectives

Doc. dr. Daiva Daukantaitė

Lund University, Sweden

Reports of mental health problems among young people have increased substantially over recent decades. In Sweden, as well as worldwide, these trends have received considerable attention and have been accompanied by growing discussion about mental health awareness, psychiatric diagnoses, and how psychological distress among young people is understood, labelled, and reported.

Drawing on longitudinal and time-trend research among Swedish adolescents on non-suicidal self-injury, disordered eating, and broader psychological difficulties, I will explore changes in young people's mental health and consider some of the questions these trends raise about how psychological distress is understood and reported, including in relation to the *prevalence inflation hypothesis*.

Paralelinių sesijų santraukos

Work-life balance in the post-pandemic world: the case of working parents in the Baltic States

Dr. Aušra Čižauskaitė

*Vytauto Didžiojo universiteto Vytauto Kavolio transdisciplininių tyrimų institutas,
ausra.cizauskaite@vdu.lt*

This study explores the work-life balance (WLB) perceptions of working parents in the Baltic States: a region unique for relatively low gender employment gaps but persistently low gender equality levels. While flexible working arrangements (FWAs) have been promoted as solutions to the WLB after the pandemic, they have also been linked to increasing unpaid household labour, disproportionately affecting women and reinforcing traditional gender norms. From a youth policy perspective, the study highlights how employment conditions, family responsibilities and access to family-friendly policies shape the ability of young parents to combine work and family life.

Drawing on the capabilities approach, this study answers two research questions: 1) What are employment-related family-friendly policies that support working parents with children?; 2) What are the factors that contribute to positive work-life balance (WLB) perceptions among working parents with children in the Baltic States? The capabilities approach allows us to examine how young people's resilience is partly shaped by whether social and labour-market institutions give them real opportunities to combine employment, family formation and care responsibilities.

The analytical section of this paper consists of two parts. The first part of the analytical section of this research is a comparative analysis of family-friendly policies in the Baltic States. Since this study focuses on working parents, the comparative analysis examines only policies and laws related to reconciling work and childcare responsibilities. The second part of the analysis uses quantitative regression models and is based on the latest Eurofound's European Working Conditions Survey (EWCS) 2024 wave, which captures the post-pandemic work-life balance perceptions of working parents with children, enabling a cross-country analysis of the Baltic States. The sample includes individuals at work (full- and part-time) with children in the household (up to the age of 15 years), i.e. working individuals with children in the Baltic States.

The findings of the first research part illustrate that all three Baltic countries provide family-related options for working parents with small children. Estonia and Latvia appear to offer more structured ECEC guarantees and somewhat higher income replacement in short-term care leave, while Lithuania provides more extended leave possibilities and specific FWAs for working parents. However, the implementation remains dependent on employer practices and availability of childcare services.

The regression models show that parents with older children (6–15 years) and those spending 5+ hours on childcare report significantly better WLB, while financial difficulties are strongly associated with poorer WLB perceptions. Country differences remain significant, with Latvia and Lithuania reporting lower WLB than Estonia. From the capabilities approach, the findings suggest that positive WLB depends not only on formal resources or employment conditions, but on parents' actual capabilities to convert these resources into desired WLB arrangements, with financial security, childcare circumstances and country-level institutional contexts shaping this conversion process.

Key words: *Work-life balance, the Baltic States, Unpaid Work, Post-pandemic World, Working Time*

Youth Empowerment and Civic Engagement: A Qualitative Case Study of Mladi za Mesto in Dolný Kubín, Slovakia

Sarah Amas

Mykolo Romerio universitetas, sayrahamas@gmail.com

Research problem and aim. Youth participation in civic life can be difficult to sustain in smaller European towns, where young people may have fewer opportunities to participate in local decision-making and community activities. At the same time, youth-led initiatives can provide spaces in which young people develop relationships, take responsibility, and gain experience in civic action. This study examines Mladi za Mesto, also known as “Teens for Town,” a youth-led civic initiative in Dolný Kubín, Slovakia, with the aim of understanding young members’ motivations for joining and remaining involved, the social dynamics that sustain the group, members’ perceived personal growth and sense of agency, and the challenges to the initiative’s long-term sustainability. The findings are intended to inform youth empowerment strategies and broader youth policy frameworks that prioritize bottom-up engagement and intergenerational collaboration.

Methods. The study used a qualitative research design based on a semi-structured focus group discussion with N = 8 purposefully selected active members (six females and two males, aged 14–21 years, with one to three years of membership). The interview was audio-recorded with participants’ consent and transcribed verbatim. The transcripts were analysed thematically, with codes and emerging themes reviewed against the original data throughout the analysis. Participation was voluntary, and informed consent, anonymity, and the right to withdraw were maintained.

Main results. Members joined and remained active for a combination of intrinsic motives (curiosity, identity development, and self-efficacy) and extrinsic rewards (friendship and belonging), with strong group cohesion described as “almost like a family.” Participation fostered growth in communication, leadership, organizational, and intercultural skills and increased members’ confidence and civic identity. The relationship between young members and adults was another important aspect of the group’s experience. Participants valued adults who provided guidance and practical support without taking control of youth-led activities. Recognition from schools and local authorities also appeared to strengthen the group’s position in the community. The main threat to sustainability was the narrow age range of the core membership: as older members transitioned to university or employment, participants expressed concern about recruiting and retaining younger successors. The study concludes that youth empowerment flourishes when autonomy, trust, and mentorship coexist. It recommends stronger institutional support, peer-mentoring structures for leadership succession, and rural-context-sensitive strategies to sustain grassroots youth-led civic engagement.

Key words: youth empowerment; civic engagement; grassroots organizations; youth-adult partnership; rural youth participation

References

- Gagliardi, P., Pérez-Raynaud, O., & Robinson, A. (2024). Promoting youth volunteering and civic service engagement: A stocktake of national programmes across OECD countries (OECD Working Papers on Public Governance, No. 77). OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/39659e6a-en>
- LSE Enterprise / European Education and Culture Executive Agency. (2022). Youth participation in democratic life. Publications Office of the European Union. <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/f22a7292-d4c0-11ec-a95f-01aa75ed71a1>
- Mouchrek, N., & Benson, M. (2023). The theory of integrated empowerment in the transition to adulthood: Concepts and measures. *Frontiers in Sociology*, 8, Article 893898. <https://doi.org/10.3389/fsoc.2023.893898>
- Council of Europe & European Commission. (2023). Youth political participation. Youth Partnership. <https://pjp-eu.coe.int/en/web/youth-partnership/youth-political-participation>

AI as a reflective partner: supporting youth worker resilience and navigating dilemmas

Eilika Mätas

University of Tartu, Estonian Association of Youth Workers, eilika.matas@ut.ee

Practice-Based Problem – Youth work serves as a societal safety net, while practitioners carry growing ethical responsibilities. Youth resilience partly depends on practitioners having the mental capacity and ethical clarity to support young people. Youth workers face dilemmas requiring analysis, different perspectives, and ethically informed decisions, yet a partner for structured reflection is not always available. The challenge is how to use generative Artificial Intelligence (AI) to support professional judgement, reduce cognitive load, and preserve human responsibility and connection.

Aim of the Presentation – To present a practice-based pilot conducted at the Estonian Association of Youth Workers (ENK) Summer School, where AI was tested as a reflective partner for analysing dilemmas through the Youth Worker Code of Ethics. The pilot contributes to a broader pedagogical reflection model being developed at the University of Tartu Viljandi Culture Academy with Agda Grahv. AI is explored as one possible tool within the model for supporting reflection, learning, and professional creativity.

Research Methodology – Approximately 30 employed and volunteer youth workers from varied settings participated in a workshop using anonymised cases and selected documents. The pilot focused on four AI-supported functions: Compass for examining ethics and professional boundaries; Radar for revealing blind spots and risks; Explainer for making theory accessible; and Reflector for analysing experience. AI was instructed to ask one open-ended question at a time, rely on designated sources, and avoid proposing final solutions. Participants reflected on the experience and formulated recommendations for using AI in professional reflection.

Research Findings/Insights – Participants found AI most valuable when its role, boundaries, and sources were clearly defined. Their recommendations emphasised data protection, restricted sources, critical verification, and human accountability. AI-generated questions helped reveal assumptions, perspectives, and overlooked risks. The pilot indicates that AI can reduce cognitive load and support creativity, cognitive flexibility, continuous learning, and confidence amid uncertainty. However, AI neither carries moral responsibility nor replaces professional judgement. As one component of a broader reflection process, it can help youth workers examine their practice while maintaining ethical direction and a relational focus.

Key words: *Artificial Intelligence; youth work; resilience; ethical dilemmas; reflective practice.*

Learning as becoming: the relational purpose of assessment in higher education

Dokt. Gintarė Lūbeck

Vytauto Didžiojo universitetas, gintare.luebeck@vdu.lt

Research problem. Identity is relational: rather than being intrinsic, the self develops through social interaction and the meanings reflected back to us by others (Mead, 1934). Yet some of the most consequential experiences informing students' self-beliefs – assessment situations – are often still centred on practices in which students take on a passive role of knowledge reproduction. Drawing on symbolic interactionism, this study considers how assessment can shape students' beliefs about themselves, their capabilities, and the value of their learning, rather than merely measure learning. The study is grounded in conceptualisations of authentic assessment emphasising agency, meaningful participation and social context, while considering its broader contribution to student development and participation in society (McArthur, 2023; Sambell & Brown, 2022).

Research aim. This study aims to examine the relationships between assessment authenticity, subjective task value, academic self-concept, perceived cost, and academic achievement, and consider what these relationships reveal about the relational purpose of assessment in higher education.

Research Methodology. Assessment authenticity was evaluated across 40 first-year assessment contexts at two Lithuanian universities using a newly developed 20-criterion instrument. Student beliefs were measured within the Situated Expectancy-Value Theory framework (Eccles & Wigfield, 2020). Relationships with student outcomes were examined using multilevel and mediation models.

Research Findings/Insights. More authentic assessment was associated with greater subjective task value, stronger academic self-concept, lower perceived cost, and higher academic achievement. A significant combined indirect pathway through task value and academic self-concept provided preliminary evidence consistent with a motivational mechanism linking assessment authenticity and achievement. These findings support a relational understanding of assessment as part of the environment through which students develop beliefs about who they are and what they are capable of. Assessment practices that provide meaningful opportunities for agency, authentic participation and engagement with socially relevant activities may therefore matter not only for academic success, but for students' broader development and their capacity to participate meaningfully in society.

Key words: *authentic assessment; learning as becoming; academic self-concept; student development; higher education.*

Literature

- Eccles, J. S., & Wigfield, A. (2020). From expectancy-value theory to situated expectancy-value theory: A developmental, social cognitive, and sociocultural perspective on motivation. *Contemporary Educational Psychology*, 61, 101859. <https://doi.org/10.1016/j.cedpsych.2020.101859>
- McArthur, J. (2023). Rethinking authentic assessment: Work, well-being, and society. *Higher Education*, 85(1), 85–101. <https://doi.org/10.1007/s10734-022-00822-y>
- Mead, G. H. (1934). *Mind, self, and society from the standpoint of a social behaviorist*. University of Chicago Press.
- Sambell, K., & Brown, S. (2022). *Assess for success – Broadening conception of authentic assessment*. Maynooth University.

Nuo skaitmeninių įgūdžių iki dalyvavimo: Lietuvos jaunimas skaitmeniniame pasaulyje

Doc. dr. Justinas Staliūnas

Mykolo Romerio universitetas, justaliunas@mruni.eu

Prof. dr. Andrius Stasiukynas

Mykolo Romerio universitetas, stasiukynas@mruni.eu

Doc. dr. Aušra Šukvietienė

Mykolo Romerio universitetas, ausra.sukvietiene@mruni.eu

Pranešimo mokslinė problema. Tai, kad jaunimas užima išskirtinį vaidmenį šalių vystymesi ir yra viena esminių demokratinės bei įtraukios visuomenės sąlygų, akcentuojama tiek mokslininkų darbuose, tiek ES ir atskirų šalių politinėse darbotvarkėse. Europos Sąjungos jaunimo strategijoje (2019–2027) bei kituose dokumentuose pabrėžiama, kad jaunimo įtraukimas stiprina demokratiją, pilietiškumą, savarankiškumą ir užtikrina didesnę politikos sprendimų atitiktį realiems jaunų žmonių poreikiams. Šiame kontekste, jaunimo skaitmeninis dalyvavimas bei pati skaitmeninė erdvė yra įvardijama kaip reikšminga informacijos, bendravimo ir pilietinės raiškos terpė, kuri plečia jų dalyvavimo galimybes. Tačiau skaitmeninis jaunimo aktyvumas nebūtinai tampa pilietiniu-politiniu aktyvumu bei kartu didina dezinformacijos, neapykantos kalbos ir/ar skaitmeninės atskirties rizikas. Tad vykstanti skaitmenizacija, aktyvus jaunimo įsitraukimas į socialinius tinklus ir jaunimo dalyvavimo aktyvumas kelia klausimus, kas sąlygoja jų dalyvavimą bei kaip skaitmeninį aktyvumą transformuoti į pilietinį ir politinį dalyvavimą.

Pranešimo tikslas. Apžvelgti jaunimo pilietinio ir politinio aktyvumo skaitmeninėje erdvėje tendencijas Lietuvoje, Europos Sąjungos šalių kontekste.

Tyrimo metodologija. Tyrime, remiantis mokslinėje literatūroje akcentuojamais jaunimo skaitmeninio dalyvavimo charakteristikomis (naudojimasis internetu, skaitmeniniai įgūdžiai, aktyvumas skaitmeninėje erdvėje bei kt.) ir viešai prieinamais statistiniais duomenimis (Eurostat, Europos socialinis tyrimas ir kt.) bei jų pagrindu atliktais tyrimais apžvelgiamos Lietuvos ir kitų ES šalių jaunimo pilietinio ir politinio aktyvumo skaitmeninėje erdvėje tendencijos ir iššūkiai.

Tyrimo rezultatai/jžvalgos. Atlikta apžvalga atskleidžia, jog ES šalyse skaitmeninė erdvė vis dažniau išnaudojama pilietiniam ir politiniam dalyvavimui (nuomonės reiškimui, dalyvavimui internetiniuose balsavimuose šiais klausimais ir pan.). Remiantis Eurostat (2026) duomenimis, interneto naudojimas šiuo tikslu 2022–2025 m. išaugs nuo 17,59 iki 20,63 proc., o 16–29 metų jaunimo aktyvumas dar didesnis – 24,93 proc. Vis dėlto, nors bendrame ES kontekste jaunimas Lietuvoje įvardijamas kaip turintis būtinus (bazinius) skaitmeninius įgūdžius dalyvauti skaitmeninėje erdvėje, jis dažniau galėtų būti apibūdinamas kaip aktyvus informacijos vartotojas, tačiau šios informacijos nepakankamai panaudojantis tolesniam skaitmeniniam dalyvavimui. Pastebima, kad naujienų skaitymas internete tarp 16–29 metų jaunimo Lietuvoje yra daug populiaresnis nei kitose ES šalyse (atitinkamai 82,85 proc. ir 65,23 proc.), tačiau interneto naudojimas dalyvavimui ženkliai atsilieka nuo ES vidurkio (16,38 proc.). Tai aktualizuoja diskusiją apie jaunimui aktualias dalyvavimo temas ir formas, jų pasirengimą įsitraukti, dalyvavimo kultūrą bei sąlygas, kurios skatintų skaitmeninį aktyvumą transformuoti į aktyvesnį pilietinį ir politinį dalyvavimą.

Raktiniai žodžiai: *jaunimas, dalyvavimas, skaitmeninė erdvė, įgūdžiai.*

Literatūra

- European Commission. (2018). EU youth strategy 2019–2027. <https://eur-lex.europa.eu/EN/legal-content/summary/eu-youth-strategy-2019-2027.html>
- Europos Komisija: Komunikacijos generalinis direktoratas, Švietimo, jaunimo, sporto ir kultūros generalinis direktoratas & Ipsos European Public Affairs. [Komunikacijos generalinis direktoratas, Švietimo, jaunimo, sporto ir kultūros generalinis direktoratas, Ipsos European Public Affairs]. (2024). Youth and democracy. Europos Sąjungos leidinių biuras. <https://data.europa.eu/doi/10.2766/677571>.
- Eurostat. (2026). Young people – Digital world. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Young_people_-_digital_world
- Sirisety, M., Datti, R. S., Mishra, N., Tewari, A., Akkaraju, S., & Sampathirao, R. (2026). A systematic review of longitudinal studies on youth internet behavior using the positive youth development frameworks. *Journal of Adolescence*, 98, 724–743. <https://doi.org/10.1002/jad.70108>.
- Šerek, J., Mužik, M., & Seryjová Juhová, D. (2026). What are the consequences of online civic engagement for youth? A longitudinal study of bidirectional links with civic and social outcomes. *Social Development*, 35(2), e70055. <https://doi.org/10.1111/sode.70055>
- Tsouparopoulou, E., Symeonaki, M., Parsanoglou, D., et al. (2025). European youth and digital engagement: Attitudes, skills, and civic participation. *Journal of Applied Youth Studies*, 8, 219–247. <https://doi.org/10.1007/s43151-025-00168-z>

Skaitmeninis darbas su jaunimu Lietuvoje

Patrikas Borisovas

Vilniaus universitetas, patrikas.borisovas@gmail.com

Doc. dr. Jolita Buzaitytė-Kašalynienė

Vilniaus universitetas, jolita.kasalyniene@fsf.vu.lt

Pranešimo mokslinė (praktinė) problema – Skaitmeninės technologijos ir medijos (STM) tapo neatsiejama jaunimo kasdienybės ir dalyvavimo dalimi, todėl vis dažniau naudojamos darbe su jaunimu. Nors Lietuvoje skaitmeninis darbas su jaunimu yra pripažįstamas, trūksta duomenų apie STM taikymą, jų galimybes, rizikas bei individualius ir organizacinius iššūkius. Tyrimu siekiama atsakyti, kokie veiksniai skatina arba riboja STM naudojimą tiesioginiame darbe su jaunimu.

Pranešimo tikslas – atskleisti skaitmeninio darbo su jaunimu ypatumus ir ištirti STM naudojimo praktikas, galimybes bei iššūkius Lietuvoje.

Tyrimo metodologija – Atliktas kiekybinis tyrimas, taikant internetinę anketinę apklausą ir netikimybinę patogiąją atranką. Tyrime dalyvavo 108 su jaunimu dirbantys specialistai. Tyrimo instrumentas parengtas remiantis technologijų priėmimo modelio (TAM) logika. Duomenys analizuoti taikant aprašomąją statistiką, faktorinę analizę, Cronbacho alfa koeficientą ir Spearmano koreliacinę analizę.

Tyrimo rezultatai/išvalgos – STM yra įsitvirtinusios jaunimo darbuotojų kasdienėje praktikoje. Jos dažniausiai naudojamos bendravimui su jaunuoliais, informacijos sklaidai, veiklų viešinimui, santykio palaikymui ir sunkiau pasiekiamų jaunuolių pasiekimui. Dominuoja STM kaip priemonės, o ne savarankiškos ugdomosios veiklos naudojimas. Iš penkių hipotezių patvirtinta viena: palankesnis skaitmeninio darbo su jaunimu galimybių vertinimas statistiškai reikšmingai susijęs su dažnesniu STM naudojimu. Skaitmeninių kompetencijų, rizikų bei individualių ir organizacinių iššūkių vertinimas reikšmingai su STM naudojimu nesusijęs. Organizacijos dažniau užtikrina bazines technines priemones, tačiau rečiau – aiškias vidaus taisykles, duomenų apsaugos sprendimus ir DI naudojimo gaires.

Raktiniai žodžiai: *skaitmeninis darbas su jaunimu, jaunimo darbuotojai, skaitmeninės technologijos ir medijos.*

Literatūra:

- Council of the European Union. (2019). Conclusions of the Council and of the Representatives of the Governments of the Member States meeting within the Council on digital youth work. Official Journal of the European Union, C 414, 2–6.
- Davis, F. D. (1989). Perceived usefulness, perceived ease of use, and user acceptance of information technology. MIS Quarterly, 13(3), 319–340. <https://doi.org/10.2307/249008>
- Fernández-de-Castro, P., Aranda, D., Moyano, S., & Sampedro, V. (2023). Digital youth work: A systematic review with a proposal. Social Work Education, 42(3), 318–336. <https://doi.org/10.1080/02615479.2021.1971187>
- Horta Herranz, A., & Schwenzer, F. (2024). RAY-DIGI: Exploring successful approaches to digital youth work. RAY Network/Research Youth.
- Vermeire, L., Van den Broeck, W., Van Audenhove, L., & Mariën, I. (2022). Digital youth work in Flanders: Practices, challenges, and the impact of COVID-19. Seminar.net, 18(1). <https://doi.org/10.7577/seminar.4701>

„TikTok“, „ChatGPT“ ir universitetas: kokie būsimų studentų lūkesčiai?

Dr. Milda Pivoriūtė

Vilniaus universitetas, milda.pivoriute@fsf.vu.lt

Pranešimo problema. Spartėjanti technologinė ir socialinė kaita keičia jaunų žmonių kasdienybę, informacijos vartojimo, bendravimo ir mokymosi praktikas, o kartu – jų lūkesčius švietimo sistemai ir aukštajam mokslui. Universitetams siekiant įgyvendinti savo misiją, užtikrinti studijų kokybę ir reaguoti į besikeičiančius visuomenės poreikius, svarbu suprasti ne tik tai, ko būsimi studentai tikisi iš universiteto, bet ir kaip jie patys suvokia savo kartą, jos stiprybes, pažeidžiamumą bei santykį su mokymusi.

Pranešimo tikslas – pristatyti Vilniaus universiteto Strateginio planavimo skyriaus iniciatyva 2025 m. atlikto Lietuvos moksleivių kokybinio tyrimo rezultatus ir atskleisti, kaip būsimi studentai apibūdina savo kartą, kokių lūkesčių turi universitetui bei su jaunimu dirbantiems suaugusiesiems ir kokius iššūkius šie lūkesčiai gali kelti aukštajam mokslui.

Tyrimo metodologija. Tyrime dalyvavo 112 9–12 klasių moksleivių iš 15 Lietuvos gimnazijų. Surengtos 8 grupinės diskusijos, kurių metu moksleiviai ieškojo savo kartą siejančių bendrumų, ją apibūdinančių bruožų, aptarė jos stiprybes ir silpnybes, spontaniškai kėlė jiems aktualias temas, kūrė būsimo universiteto vizijas bei diskutavo apie šiuolaikinio dėstytojo savybes ir mokymosi metodus.

Tyrimo rezultatai/išvalgos. Vienu ryškiausių savo kartos bruožų tyrimo dalyviai laikė intensyvių informacinių technologijų ir socialinių medijų naudojimą. Išmanusis telefonas, „TikTok“ ir „ChatGPT“ visose diskusijų grupėse minėti kaip kasdieniai bendravimo, mokymosi, informacijos paieškos ir laisvalaikio įrankiai. Santykiui su technologijomis moksleiviai skyrė itin daug dėmesio ir vertino jį ambivalentiškai: greta technologijų teikiamų galimybių jie kalbėjo apie per didelį įsitraukimą, sunkumus susikaupti, poreikį nuolatinei stimuliacijai, kantrybės ir valios stoką. Patys moksleiviai šias tendencijas siejo ir su sunkumais orientuotis į ilgalaikius tikslus bei įsipareigojimus – tiek mokantis, tiek planuojant ateitį, tiek kuriant santykius. Diskusijose taip pat išryškėjo jaunų žmonių refleksyvumas: technologijų poveikį jie ne tik patiria, bet ir aktyviai problematizuoja, svarsto apie socialinių medijų poveikį draugystei, bendravimui, mokymuisi, savęs suvokimui ir kasdieniam gyvenimui. Šios kartos ypatybės tiesiogiai atsispindi ir moksleivių lūkesčiuose universitetui, dėstytojams bei mokymosi procesui. Tyrimo rezultatai skatina kelti klausimą, kaip aukštasis mokslas turėtų keistis susidūręs su karta, kuriai skaitmeninės technologijos yra savaime suprantama kasdienybės dalis, tačiau kuri kartu vis aiškiau atpažįsta ir jų kuriamus apribojimus.

Raktiniai žodžiai: *būsimų studentų portretas, aukštasis mokslas, jaunimo lūkesčiai, socialinės medijos.*

Jaunimo ryšys su regionu skaitmeninėje erdvėje

Viktorija Uosytė

Vilniaus universitetas, v.uosyte@gmail.com

Doc. dr. Miglė Eleonora Černikovaite

Mykolo Romerio universitetas, miglec@mruni.eu

Pranešimo mokslinė problema. Jaunų žmonių ryšys su vieta formuojasi per vietos tapatybę, priklausymo bendruomenei jausmą, socialinius ryšius ir suvokiamas gyvenimo galimybes. Tyrimai rodo, kad prisirišimas prie vietos (angl. place attachment) yra susijęs su jaunimo ketinimais likti regione, išvykti ar jį sugrįžti, tačiau vien emocinio ryšio nepakanka – svarbios ir studijų, darbo bei socialinės galimybės (Riethmuller et al., 2021; Carrasco-Cruz & Cruz-Souza, 2025). Skaitmeninė erdvė taip pat tampa vietos kūrimo ir jaunimo santykio su bendruomene aplinka, kurioje jaunimas ne tik gauna informaciją, bet ir gali dalyvauti kuriant vietos reikšmes bei reprezentacijas (MacDonald, 2021). Regionų skaitmeninė komunikacija todėl gali būti svarbi formuojant jaunimo suvokimą apie regioną kaip vietą lankytis, studijuoti, dirbti ir gyventi. Vis dėlto lieka neaišku, kiek Lietuvos regionų skaitmeninėje komunikacijoje perteikiama kultūrinė tapatybė ir galimybės atitinka jaunimo lūkesčius.

Pranešimo tikslas. Išanalizuoti Lietuvos regionų skaitmeninėje komunikacijoje perteikiamus kultūrinės tapatybės elementus ir sugretinti jų raišką su jaunimo požiūriu į regionų patrauklumą.

Tyrimo metodologija. Taikytas kiekybinis dizainas, apimantis skaitmeninio turinio analizę ir pilotinę jaunimo apklausą. Analizuotos 10 Lietuvos apskričių, kiekvienoje atrenkant po keturias savivaldybes. Išanalizuoti 302 „Facebook“, „Instagram“ ir savivaldybių interneto svetainių turinio vienetai. Pilotinėje 18–29 metų jaunimo internetinėje apklausoje dalyvavo 136 respondentai.

Tyrimo rezultatai / įžvalgos. Nustatytas atotrūkis tarp regionų komunikacijos ir jaunimo lūkesčių. 72,8 % turinio vietos išskirtinumas buvo silpnas arba neišreikštas, nors 66,9 % jaunimo nurodė, kad aiškus regiono identitetas didina jo patrauklumą. 81,8 % turinio pasakojimas buvo silpnas arba jo nebuvo, nors 58,8 % jaunimo svarbus autentiškas pasakojimas. Vartotojų kuriamas turinys sudarė tik 2,6 %. Darbo galimybės sudarė 5,0 %, studijų – 2,0 % turinio, nors galimybė dirbti regione aktuali 34,6 %, o studijuoti – 27,2 % jaunimo. Rezultatai rodo poreikį jaunimą regionų komunikacijoje vertinti ne tik kaip auditoriją, bet ir kaip aktyvų regiono ateities kūrėją. Kultūrinę tapatybę tikslinga sieti su realiomis studijų, darbo, kūrybos ir gyvenimo galimybėmis bei jaunimo įtraukimu į regiono skaitmeninio pasakojimo kūrimą.

Raktiniai žodžiai: *jaunimas; regionų patrauklumas; kultūrinė tapatybė; skaitmeninė komunikacija; jaunimo dalyvavimas.*

Literatūra:

- Carrasco-Cruz, A., & Cruz-Souza, F. (2025). Return to the rural: Ambivalent place attachment among youth in rural Spain. *Journal of Rural Studies*, 119, 103724. <https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2025.103724>
- Kavaratzis, M. (2024). Place branding 'in colours bold'. *Place Branding and Public Diplomacy*, 20(Suppl 1), 25–28. <https://doi.org/10.1057/s41254-024-00375-0>
- MacDonald, C. (2021). Making place beyond the city through the lens of digital media: Culturally diverse young people negotiating social change in a rural city. *Digital Geography and Society*, 2, 100021. <https://doi.org/10.1016/j.diggeo.2021.100021>
- Meek, S., & Wilk, V. (2025). Regional tourism destination brand identity formation via social media: A mixed methods study. *Journal of Vacation Marketing*. <https://doi.org/10.1177/13567667251386952>
- Riethmuller, M. L., Dzidic, P. L., & Newnham, E. A. (2021). Going rural: Qualitative perspectives on the role of place attachment in young people's intentions to return to the country. *Journal of Environmental Psychology*, 73, 101542. <https://doi.org/10.1016/j.jenvp.2020.101542>

Nuo sovietinių plakatų iki TikTok: homoseksualių vyrų tapatybės formavimasis sovietmečiu, pereinamojoje ir šiuolaikinėje Lietuvoje

Dokt. Matas Petrokaitis

Vilniaus universitetas, matas.petrokaitis@fsf.vu.lt

Pranešimo mokslinė problema – Homoseksualių vyrų tapatybės formavimąsi Lietuvoje galima analizuoti per skirtingais istoriniais laikotarpiais vyravusius vyriškumo idealus ir jų sklaidos šaltinius. Akademiniėje literatūroje vyriškos tapatybės formavimasis siejamas su hegemoninio vyriškumo normomis, privilegijuojančiomis heteronormatyvias vyriškumo formas ir marginalizuojančiomis jų neatitinkančius vyrus (Connell, 2005). Nors vyriškumo normos ir jų sklaidos kanalai kinta, lieka neaišku, kokią reikšmę tai turi skirtingų kartų homoseksualių vyrų vyriškos tapatybės formavimosi kontekstui Lietuvoje.

Pranešimo tikslas – išanalizuoti skirtingais istoriniais laikotarpiais viešojoje erdvėje vyravusių vyriškumo normų ir jų sklaidos šaltinių kaitą bei jų reikšmę skirtingų kartų homoseksualių vyrų tapatybės formavimosi kontekstui Lietuvoje.

Tyrimo metodologija – atliekama naratyvinė literatūros apžvalga, kurioje analizuojamos skirtingais istoriniais laikotarpiais viešajame diskurse vyravusios vyriškumo normos ir jų sklaidos šaltiniai.

Tyrimo rezultatai/jėvalgos – Literatūros analizė atskleidžia vyriškumo normų ir jų sklaidos šaltinių kaitą. Sovietmečiu viešajame diskurse vyravo heteronormatyvus vyro – darbininko, tėvo, karininko – idealas, o alternatyvias vyriškumo formas reprezentuojantys vyrai (pvz., homoseksualūs) turėjo prisitaikyti prie normatyvaus vyriškumo diktuojamų sąlygų (Česienė, 2007; Tereškinas, 2012; Klumbys ir Vaiseta, 2022). Atkūrus nepriklausomybę ir 1993 m. dekriminalizavus tos pačios lyties asmenų santykius, informacijos apie seksualumo bei vyriškumo įvairovę daugėjo, tačiau sovietmečiu susiformavusios heteronormatyvios nuostatos išliko reikšmingos.

Šiuolaikinėje Lietuvoje gimusių homoseksualių vyrų tapatybė formuojasi globalioje skaitmeninėje erdvėje, kurioje naudodamiesi socialiniais tinklais LGBTQ+ asmenys turi daugiau galimybių tyrinėti savo tapatybę ir atrasti bendraminčių bendruomenes, tačiau kartu susiduria ir su turiniu, reprodukuojančiu vyriškumo normas bei keliančiu socialinį spaudimą (Fisher, Tao ir Ford, 2024; Scarcelli ir Farci, 2024). Pavyzdžiui, tai atspindi vyrosferos turinyje, kuriame vyriškumas siejamas su statusu, dominavimu, moterų dėmesiu ir savęs tobulinimu (Vallerga ir Zurbriggen, 2022), o šios idėjos gali įgauti tokias kraštutines formas kaip „looksmxxing“ judėjimai, skatinantys žaloti save siekiant socialinio statuso ir atitikti vyriškumo normas (Sousbois, 2025). Kaip rodo Estijoje atliktas tyrimas, su vyrosfera siejamos idėjos pastebimos ir Baltijos regione – socialiniame tinkle „TikTok“ (Lott ir kt., 2025). Taigi, nors skirtingos homoseksualių vyrų kartos formavosi nevienodoje informacinėje aplinkoje, literatūros analizėje atsiskleidžia tai, kad hegemoninio vyriškumo normos neišnyksta, o kintant jų sklaidos šaltiniams įgauna naujas formas.

Raktiniai žodžiai: Vyriškumas, homoseksualumas, tapatybė, vyrosfera.

Literatūra:

- Česienė, S. (2007). Homoseksualūs žmonės viešose ir privačiose erdvėse: Socialistinis ir posocialistinis Lietuvos kontekstas. Homoseksualių žmonių socialinė atskirtis ir diskriminacijos patirtys.
- Connell, R. W. (2005). *Masculinities* (2nd ed.). University of California Press.
- Fisher, C. B., Tao, X., & Ford, M. (2024). Social media: A double-edged sword for LGBTQ+ youth. *Computers in Human Behavior*, 156, 108194.
- Klumbys, V., & Vaiseta, T. (2022). Mažasis o: Seksualumo kultūra sovietų Lietuvoje. *Baltos lankos*.
- Lott, K., Murumaa-Mengel, M., & Marling, R. (2025). Mainstreaming the manosphere: Discourses of contemporary masculinity among Estonian manfluencers. *Humanities and Social Sciences Communications*, 12(1), 602.
- Scarcelli, C. M., & Farci, M. (2024). Negotiating gender in the digital age: Young people and the representation of femininity and masculinity on social media. *Italian Sociological Review*, 14(1), 93–113.
- Sousbois, O. F. (2025). Incels, looksmaxxing, and the surgical design of the 'chad'-vertised body. *Body & Society*, 31(4), 33–62.
- Tereškinas, A. (2012). Post-Soviet masculinities, shame, and the archives of social suffering in contemporary Lithuania. *Women and gender in postwar Europe: from Cold War to European Union*, 194–211.
- Vallergera, M., & Zurbruggen, E. L. (2022). Hegemonic masculinities in the 'manosphere': A thematic analysis of beliefs about men and women on The Red Pill and Incel. *Analyses of Social Issues and Public Policy*, 22(2), 602–625.

Atsparumas asmenų su negalia karjeros kontekste: individuali ir organizacinė perspektyvos

Dokt. Rasa Rudaitienė

*Mykolo Romerio universiteto Socialinės įtraukties ir lyderystės tyrimų laboratorija,
rasa.rudaitiene@mruni.eu*

Pranešimo mokslinė problema – Atsparumas šiuolaikiniame darbo pasaulyje konceptualizuojamas kaip dinamiškas, daugiapakopis procesas, apimantis individų ir organizacijų prisitaikymą prie pokyčių ir trikdžių (Hartmann ir kt., 2020; Sahay ir kt., 2026; Santoro ir kt., 2021). Negalią turinčių asmenų karjeros kontekste atsparumas siejamas su pasitikėjimu savimi (Pérez-Macías ir kt., 2022), ryžtu (Bechange ir kt., 2024), savęs atstovavimu, savarankiškumu ir socialiniais gebėjimais (Magrin ir kt., 2019). Tačiau individualaus atsparumo akcentavimas kritikuojamas dėl rizikos atsakomybę už prisitaikymą perkelti pačiam asmeniui, nepakankamai atsižvelgiant į struktūrines sąlygas (Campbell ir kt., 2024). Organizacinis atsparumas savo ruožtu siejamas su organizacijos gebėjimu numatyti pokyčius, juos įveikti ir prie jų prisitaikyti, o įvairovė nagrinėjama kaip vienas šiuos procesus veikiančių veiksnių (Duchek ir kt., 2020). Šios tyrimų kryptys kelia klausimą, kaip negalios ir karjeros tyrimų lauke atsparumas konceptualizuojamas individualiu ir organizaciniu lygmenimis bei kaip šiuos lygmenis sieja asmens ir organizacinės aplinkos sąveika.

Pranešimo tikslas – Sisteminės literatūros ir bibliometrinės analizės pagrindu atskleisti atsparumo konceptualizavimą negalios ir karjeros tyrimų lauke, analizuojant individualią ir organizacinę perspektyvas bei jų sąsajas.

Tyrimo metodologija – Atlikta sisteminė literatūros ir bibliometrinė analizė. Scopus duomenų bazėje pagal negalios, karjeros ir atsparumo bei adaptyvumo raktažodžių derinius atrinktos 88 publikacijos. Bibliometrinės analizės metu vertinta publikacijų dinamika laiko atžvilgiu, geografinis pasiskirstymas ir pasiskirstymas pagal mokslo sritis. VOSviewer programa analizuotos publikacijų pavadinimuose ir santraukose vartojamų terminų sąsajos.

Tyrimo rezultatai/įžvalgos – Bibliometrinė analizė atskleidė didėjantį mokslinį susidomėjimą negalios, karjeros ir atsparumo sąsajomis, ypač ryškų nuo 2023 m. Tyrimų laukas tarpdisciplininis, daugiausia apimantis socialinių mokslų, psichologijos ir medicinos sritis. Tyrimų tematikos kaita laike rodo, kad ankstesnėse publikacijose daugiau dėmesio skirta tirti gebėjimams ir gyvenimo kokybei, vėliau ryškėjo karjeros, užimtumo, paramos ir saviveiksmingumo temos. Naujausiuose tyrimuose nurodomos prieinamumo, įtraukties, patirties ir išteklių temos. Literatūros analizė papildė šiuos rezultatus, atskleidžiant organizacinių sąlygų ir praktikų reikšmę. Rezultatai pagrindžia poreikį individualaus atsparumo tyrimus papildyti organizacine perspektyva, analizuojant asmens išteklių ir organizacinės aplinkos sąveiką.

Raktiniai žodžiai: atsparumas, negalia, karjera, karjeros adaptyvumas, organizacinis atsparumas.

Literatūra:

- Bechange, S., Jolley, E., Rozario, A. R., Mallick, U., Islam, T., Brown, S., & Schmidt, E. (2024). Navigating the journey into formal employment for youth with disabilities in Bangladesh: A qualitative study. *Children and Youth Services Review*, 160, 107606. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2024.107606>
- Campbell, P., Wilson, E., Howie, L. J., Joyce, A., Crosbie, J., & Eversole, R. (2024). The Role of Shared Resilience in Building Employment Pathways with People with a Disability. *Disabilities*, 4(1), 111–126. <https://doi.org/10.3390/disabilities4010008>
- Duchek, S., Raetze, S., & Scheuch, I. (2020). The role of diversity in organizational resilience: A theoretical framework. *Business Research*, 13(2), 387–423. <https://doi.org/10.1007/s40685-019-0084-8>
- Hartmann, S., Weiss, M., Newman, A., & Hoegl, M. (2020). Resilience in the Workplace: A Multilevel Review and Synthesis. *Applied Psychology*, 69(3), 913–959. <https://doi.org/10.1111/apps.12191>
- Magrin, M. E., Marini, E., & Nicolotti, M. (2019). Employability of Disabled Graduates: Resources for a Sustainable Employment. *Sustainability*, 11(6), 1542. <https://doi.org/10.3390/su11061542>
- Pérez-Macías, N., Fernández-Fernández, J. L., & Rúa Vieites, A. (2022). Resilience and entrepreneurial intentions of people with disabilities: In search of the Sustainable Development Goals (SDGs). *F1000Research*, 11, 726. <https://doi.org/10.12688/f1000research.113565.1>
- Sahay, S., Buzzanell, P. M., Bean, H., Kuang, K., & Betts, T. (2026). Introduction: Special Issue on Emergent Resilience and Organizational Communication. *Management Communication Quarterly*, 08933189261464050. <https://doi.org/10.1177/08933189261464050>
- Santoro, G., Messeni-Petruzzelli, A., & Del Giudice, M. (2021). Searching for resilience: The impact of employee-level and entrepreneur-level resilience on firm performance in small family firms. *Small Business Economics*, 57(1), 455–471. <https://doi.org/10.1007/s11187-020-00319-x>

Tarp ketinimo ir veiksmo: universitetinių bakalauro studijų studentų akademinio atidėliojimo patirtys

Dr. Rasa Indriliūnaitė

Vytauto Didžiojo universiteto Vytauto Kavolio transdisciplininių tyrimų institutas,
 rasa.indriliunaite@vdu.lt

Julius Kazlauskas

Vytauto Didžiojo universitetas, julius.kazlauskas@stud.vdu.lt

Pranešimo mokslinė problema. Atidėliojimas, arba prokrastinacija yra apibrėžiamas, kaip užduočių atlikimo nukėlimas, nepaisant galimų neigiamų šio elgesio pasekmių (Steel, 2007; Abramowski, 2018). Akademinis atidėliojimas, neretai traktuojamas kaip individualus trūkumas, siejamas su savireguliacijos stoka bei poveikiu akademiniams pasiekimams (Yan, Zhang, 2022; Kim, Seo, 2015). Vis tik tyrimai, leidžiantys pažvelgti į šį reiškinį platesniame kontekste, rodo, kad studentų patirtis akademiname lauke yra formuojama skirtingų individualių ir aplinkos veiksnių – šeimos kultūrinių, socialinių, ekonominių išteklių, pasirengimo studijuoti, socialinės aplinkos lūkesčių, akademinės institucijos aplinkos ir jos normų, studento asmeninių ateities projekcijų (Postiglione ir kt. 2026). Didelė dalis šios srities tyrimų yra grindžiami kiekybine metodologine prieiga bei gilinasi į akademinio atidėliojimo priežastis, sąsajas su motyvacija ir pan., kokybiniai šios srities tyrimai, leidžiantys atskleisti atidėliojimo suvokimą, patyrimą, išlieka gana riboti.

Pranešimo tikslas – atskleisti universitetinių bakalauro studijų studentų akademinio atidėliojimo patirčių raišką, analizuojant jo motyvus, patiriamus iššūkius ir taikomas atidėliojimo valdymo strategijas.

Tyrimo metodologija – tyrimas grindžiamas kokybine metodologine prieiga, pusiau struktūruoto interviu metodu. Tyrimo imtis – universitetinių bakalauro studijų studentai.

Tyrimo rezultatai/išvalgos – Tyrimo rezultatai atskleidžia, kad akademinis atidėliojimas dažniausiai yra lydimas nerimo ir kaltės jausmo. Balansuojant individualias darbo, finansų, šeimos ar socialinio įvaizdžio sąlygas, tyrimo dalyviai įvardijo skirtingus įtampos taškus, lemiančius jų akademinio atidėliojimo įpročius. Dažnai jie buvo apibūdinami kaip nepageidaujamos ir taisytinės asmeninės savybės. Atidėliojimas, kaip socialinė praktika, sietas ir su ateities neapibrėžtumu, studijas įvardijant tik kaip vieną iš gyvenimo sričių, kuriose atidėliojama.

Raktiniai žodžiai: *akademinis atidėliojimas, prokrastinacija, universitetinių studijų studentai, savireguliacija, strategijos.*

Literatūra:

- Abramowski, A. (2018). Is procrastination all that “bad”? A qualitative study of academic procrastination and self-worth in postgraduate university students. *Journal of Prevention & Intervention in the Community*, 46(2), 158–170.
- Kim, K. R., Seo, E. H. (2015). The relationship between procrastination and academic performance: A meta-analysis. *Personality and individual differences*, 82, 26–33.
- Postiglione, J., Fenizia, E., Parrello, S., Sommantico, M. (2026). “When Will You Graduate?”—A Qualitative Study on Academic Procrastination Among Italian University Students. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 23(3), 374. <https://doi.org/10.3390/ijerph23030374>.
- Steel, P. (2007). The nature of procrastination: a meta-analytic and theoretical review of quintessential self-regulatory failure. *Psychological bulletin*, 133(1), 65.
- Yan, B., Zhang, X. (2022). What research has been conducted on procrastination? Evidence from a systematic bibliometric analysis. *Frontiers in psychology*, 13, 809044.

Jaunimo karjeros sprendimų kelias: Lietuvos, Latvijos, Ispanijos ir Islandijos regionų perspektyva

Doc. dr. Justinas Staliūnas

Mykolo Romerio universitetas, justaliunas@mruni.eu

Pranešimo mokslinė (praktinė) problema – Jauni žmonės susiduria su sudėtingais karjeros sprendimais, tačiau esamos konsultavimo galimybės ne visada pakankamai padeda juos priimti. Formaliojo ugdymo sistemoje karjeros konsultavimas plėtojamas, tačiau galimybės atliepti individualius jaunimo poreikius išlieka ribotos, o neformaliojo ugdymo kontekste jis nėra sistemingai vystomas. Todėl aktualu įvertinti esamą situaciją, paslaugų stipriąsias ir silpnąsias puses bei nustatyti, kokios karjeros konsultavimo sritys galėtų būti stiprinamos neformaliojo ugdymo kontekste.

Pranešimo tikslas – remiantis Lietuvos, Latvijos, Ispanijos ir Islandijos tirtų regionų patirtimi, pateikti rekomendacijas, kaip stiprinti jaunimo karjeros konsultavimą neformaliojo ugdymo kontekste.

Tyrimo metodologija – Taikyta mišri tyrimo strategija. Remiantis mokslinės literatūros ir antrinių duomenų analize, konceptualizuotas jaunimo karjeros konsultavimas ir suformuotos tyrimo kryptys. Lietuvos, Latvijos, Ispanijos ir Islandijos tirtuose regionuose atliktas 31 fokus grupių interviu su jaunimu (N = 100) ir su jaunimu dirbančiais specialistais (N = 105). Jų rezultatų pagrindu parengtas kiekybinio tyrimo instrumentas ir atlikta 14–19 metų jaunimo apklausa (N = 840). Analizuoti savęs pažinimo, karjeros sprendimų priėmimo, planavimo ir įgyvendinimo, konsultavimo prieinamumo, formų ir pagalbos poreikių aspektai.

Tyrimo rezultatai/išvalgos – Jaunimo karjeros konsultavimas tirtuose regionuose daugiausia koncentruojamas formaliojo ugdymo sistemoje, tačiau jo prieinamumas ir paslaugų pobūdis skiriasi. Daugiausia dėmesio skiriama savęs pažinimui ir karjeros informacijos paieškai, o planavimo ir įgyvendinimo sritys mažiau išplėtos. Temų aktualumas ir pagalbos poreikis kinta pagal amžių: jaunesniems aktualiau savęs pažinimas, karjeros informacija ir pirminis planavimas, vyresniems – konkretesnis planavimas, studijų pasirinkimas ir pasirengimas egzaminams.

Jaunimas palankiausiai vertina individualias ar mažų grupių konsultacijas, individualizuotą grįžtamąjį ryšį, saugią aplinką ir tiesioginį kontaktą su dominančių profesinių sričių atstovais. Išryškėjo ir konsultavimo už mokyklos ribų poreikis, tačiau jo prieinamumas ir jaunimo informuotumas tirtuose regionuose nevienodas.

Karjeros konsultavimas neturėtų būti suvokiamas kaip linijinis procesas. Įgyjant naujų žinių ir patirties, keičiantis interesams ar aplinkybėms, kyla poreikis grįžti prie ankstesnių etapų ir juos papildyti. Todėl karjeros sprendimų kelias yra pasikartojantis ir palaipsniui gilinamas procesas.

Neformalusis ugdymas gali papildyti formaliojo ugdymo karjeros konsultavimo paslaugas, suteikdamas daugiau galimybių individualizuotam konsultavimui, praktiniam profesijų pažinimui ir alternatyviai konsultanto nuomonei. Tam svarbus abiejų ugdymo sektorių bendradarbiavimas bei neformaliojo ugdymo specialistų kompetencijų stiprinimas.

Raktiniai žodžiai: *Jaunimo politika, karjeros konsultavimas, jaunimo darbuotojai, neformalusis švietimas.*

Literatūra:

- Abkhezr, P., & Gaderer, C. (2024). Influences on career decisions: Collaborative systemic exploration of career influences with young Australian undergraduates. *Journal of Employment Counseling*, 61, 136–152. <https://doi.org/10.1002/joec.12221>
- Germeijs, V., & Verschueren, K. (2007). High school students' career decision-making process: Consequences for choice implementation in higher education. *Journal of Vocational Behavior*, 70(2), 223–241. <https://doi.org/10.1016/j.jvb.2006.10.004>
- Hadiyati, M., & Astuti, B. (2023). Student careers: What factors influence career choice? *Journal of Education Research and Evaluation*, 7, 608–614. <https://doi.org/10.23887/jere.v7i4.61686>
- Hirschi, A., & Koen, J. (2021). Contemporary career orientations and career self-management: A review and integration. *Journal of Vocational Behavior*, 126, 103505. <https://doi.org/10.1016/j.jvb.2020.103505>
- Hooley, T., Hertzberg, F., Mariager-Anderson, K., Saur, H., Sundelin, Å., Varjo, J., ... Valdimarsdóttir, S. (2024). A systematic review of research into career guidance policy in the Nordic countries (2008–2022). *Nordic Journal of Studies in Educational Policy*, 10(2), 126–139. <https://doi.org/10.1080/20020317.2024.2352004>
- Swanson, J. L., & D'Achiardi, C. (2012). Beyond interests, needs/values, and abilities: Assessing other important career constructs over the life span. In R. W. Lent & S. D. Brown (Eds.), *Career development and counseling: Putting theory and research to work*. Wiley.
- Watts, A. G., Sultana, R. G., & McCarthy, J. (2010). The involvement of the European Union in career guidance policy: A brief history. *International Journal for Educational and Vocational Guidance*, 10, 89–107. <https://doi.org/10.1007/s10775-010-9177-9>

Paramos jaunimo būstui politikos raida: teisiniai ir finansiniai aspektai

Prof. dr. Laima Okunevičiūtė–Neverauskienė

Lietuvos socialinių mokslų centras, laima.okuneviciute-neverauskiene@lcss.lt

Dr. Anna Lipnevič

Lietuvos socialinių mokslų centras, anna.lipnevic@lcss.lt

Pranešimo mokslinė problema – nors jaunimo apsirūpinimas būstu ir būsto parama jaunimui Lietuvoje yra nagrinėti, tačiau šios paramos politikos krypties ilgalaikiai raidai Lietuvoje skirta mažiau dėmesio. Kylančių kainų ir sudėtingos finansinės situacijos akivaizdoje svarbu žinoti, kaip keitėsi valstybės vaidmuo jaunimui įsigyjant ar išsinuomojant būstą. Kartu svarbu nustatyti, kokie yra ir kaip keitėsi paramos priemonės, tikslai, gavėjų ratas, paramos sąlygos ir finansavimo apimtys.

Pranešimo tikslas – pristatyti valstybės paramos jaunimo būstui raidos Lietuvoje analizės rezultatus, atskleidžiant pagrindinius teisinio reguliavimo pokyčius ir finansinės paramos kaitą.

Tyrimo metodologija – tyrimui naudojama mokslinės literatūros apžvalga, teisės aktų analizė ir sintezė, statistikos ir antrinių duomenų analizė, derinami kokybiniai ir kiekybiniai metodai.

Tyrimo rezultatai – Lietuvos būsto politika po 1990 m. keitėsi radikaliai – vyko būsto privatizacija ir augo nuosavo būsto reikšmė, o kartu didėjo atskirtis būsto srityje, ypač jaunimo atžvilgiu. Svarbus pokytis paramos jaunimo būsto politikoje įvyko 2018 m., kai buvo pradėta teikti finansinė paskata pirmąjį būstą regionuose įsigyjantiems jaunuos šeimoms. 2018–2022 m. šią paramą gavusių jaunų šeimų skaičius padidėjo nuo 116 iki 1595. Vėliau buvo keičiamos paramos skyrimo sąlygos ir teritoriniai kriterijai. Atlikta analizė parodė, kaip keitėsi valstybės parama jaunimo būstui ir jos finansavimo mastas.

Ši ir kita naujausia informacija apie jaunimo būsto paramos situaciją Lietuvoje pateikiama Youth Wiki internetinėje platformoje. Plačiau susipažinti su pagrindiniais rezultatais ir daugiau informacijos galite surasti adresu: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/en/youthwiki>

Raktiniai žodžiai: būstas, jaunimo politika, būsto politika, parama būstui, jaunos šeimos.

Literatūra:

- Aidukaitė, J. (2014). Housing policy regime in Lithuania: Towards liberalization and marketization. *GeoJournal*, 79(4), 421–432. <https://doi.org/10.1007/s10708-014-9529-y>
- Brazienė, R., Okunevičiūtė–Neverauskienė, L., Pocius, A., Vyšniauskienė, S., & Krauledaitė, J. (2024). Housing Inequalities and Housing Provision for the Youth in Lithuania. *Calitatea Vieții*, 35(3), 131–146. <https://doi.org/10.46841/RCV.2024.03.01>
- Indriliūnaitė, R. (2018) Socialinio būsto politikos samprata ir paramos būstui prieinamumo galimybės Lietuvoje. *Kultūra ir visuomenė: socialinių tyrimų žurnalas*, 9 (2), 169 – 191. <https://doi.org/10.7220/2335-8777.9.2.8>
- LR finansinės paskatos pirmąjį būstą įsigyjantiems jaunuos šeimoms įstatymas, Nr. XIII-1281 (2018). <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/fbabd7a2785011e89188e16a6495e98c>.
- LR SADM. (2026-07-13). Parama būstui įsigyti ar išsinuomoti. <https://socmin.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/seima-ir-vaikai/parama-bustui-isigyti-ar-issinuomoti/>
- LR SADM. (2023-03-10). Aktualu jaunuos šeimoms. <https://socmin.lrv.lt/lt/naujienos/aktualu-jaunuos-seimoms/>
- Okunevičiūtė–Neverauskienė, L. O., Žalimienė, L., & Junevičienė, J. (2021). Kokio darbo pageidauja jaunimas ir ką siūlo pagyvenusių žmonių globos sektorius. *Filosofija sociologija*, 32(2), 118–125. <https://doi.org/10.6001/fil-soc.v32i2.4411>
- Okunevičiūtė–Neverauskienė, L., & Junevičienė, J. (2024). "Yes or No? What do Lithuanian Unemployed Young People Think about Employment in Elderly Care Sector?". *Calitatea Vieții*, 35(4), 245–263. <https://doi.org/10.46841/RCV.2024.04.03>
- OECD. (2023). Policy actions for affordable housing in Lithuania. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/ca16ff6d-en>

Ekonominių ir demografinių veiksnių įtaka Lietuvos jaunimo padėčiai darbo rinkoje

Prof. dr. Laima Okunevičiūtė–Neverauskienė

Lietuvos socialinių mokslų centras, laima.okuneviciute-neverauskiene@lcss.lt

Dr. Arūnas Pocius

Lietuvos socialinių mokslų centras, arunas.pocius@lcss.lt

Pranešimo mokslinė problema – kokią poveikį ekonominiai ir demografiniai veiksniai daro Lietuvos jaunimo padėčiai darbo rinkoje ir kaip šių veiksnių pokyčiai lemia jaunimo užimtumo, nedarbo bei įsidarbinimo galimybių kaitą?

Pranešimo tikslas. Pranešimu siekiama įvertinti ekonominių ir demografinių veiksnių poveikį Lietuvos jaunimo padėčiai darbo rinkoje.

Tyrimo metodologija. Tyrimo metodai – lyginamoji analizė, porinė koreliacinė analizė, grafinis duomenų vaizdavimo metodas, indeksų metodas, esminis duomenų šaltinis – Valstybės duomenų agentūros (VDA) ir Eurostato duomenys (Oficialios statistikos portalas, 2026; Eurostat, 2026)

Tyrimo metodologinis pagrindas – darbo jėgos tyrimų duomenys. Didelis dėmesys skiriamas ryšio tarp ekonominės ir socialinės raidos bei jaunimo situacijos darbo rinkoje skirtumų nustatymui. Atliekant regioninę situacijos darbo rinkoje analizę, buvo labiau atsižvelgta į ją įtakančius veiksnus.

Tyrimo rezultatai/išvalgos. Demografinio nuosmukio sąlygomis, vis mažiau jaunų žmonių patenka į darbo rinką (Okunevičiūtė–Neverauskienė & Pocius, 2019; Gruževskis & Pocius, 2022; Okunevičiūtė–Neverauskienė et al., 2024b, 2025). Tačiau pastarąjį praradimą per 15 metų laikotarpį pavykdavo sumažinti padidėjus jaunimo aktyvumui. Analizės rezultatai rodo, kad 2021 m. tikslinių grupių darbo išteklių situacija, nepaisant tam tikrų užimtumo proveržių darbo rinkoje po pandemijos krizės, pablogėjo. Darbo išteklių (darbo jėgos) skaičius 15–24 metų jaunimo amžiaus grupėje 2021–2023 m. mažėjo toliau, o jaunimo aktyvumas nedidėjo. Tačiau darbo jėgos skaičius 2023–2025 m. pradėjo mažėti ir 55–64 metų pagyvenusių žmonių amžiaus grupėje, nors ilgą laiką šie rodikliai anksčiau didėjo (Eurostat, 2026). Jeigu pagyvenusių žmonių dalyvavimo (aktyvumo) darbo rinkoje rodikliai šalyje mažės toliau, atsiras grėsmė, kad nebus galimybės kuo kompensuoti darbo išteklių praradimą jaunimo tarpe. Jaunimo darbo jėgos skaičius Lietuvoje 1998–2025 m. sumažėjo daugiau nei ketetą kartų (nuo 213 iki 100 tūkst.). 2025 m. Lietuvoje aktyviais buvo 36 procentų 15–24 metų šalies jaunimo, tačiau šis rodiklis buvo vis dar mažesnis nei 1998 m. (42,9 proc.) (Valstybės duomenų agentūra, 2026).

Lietuvos jaunimo padėtį darbo rinkoje ženkliai įtakoja ekonominiai veiksniai (Okunevičiūtė–Neverauskienė et al., 2024a; Eppel et al., 2024). Nuolatinis ir ilgalaikis darbo išteklių trūkumas žymiai padidina darbo apmokėjimo augimo tempus, kurie auga gerokai lėčiau nei BVP, kartu papildomai užsukdami infliacijos spiralę šalyje. Tokiu būdu šalies ūkis praranda dalį BVP ne tik todėl, kad į darbo rinką patenka gerokai mažiau jaunimo, bet ir todėl, kad šalies ekonomika ir darbo rinka patiria žymų netiesioginį spaudimą dėl neigiamo demografinių veiksnių poveikio. Svarbi išliko ir jaunimo nedarbo problema (Arendt et al., 2024). Pandemijos krizės metu jaunimo nedarbas šalyje žymiai išaugo (siekė net penktadalį 15–24 metų jaunimo darbo jėgos). Nors paskutiniaisiais metais (2024–2025 m.) 15–24 metų jaunimo nedarbo lygis Lietuvoje žymiai sumažėjo (nuo 16,2 iki 14,2 proc.), tačiau vis dar gerokai viršijo bendrą nedarbo vidurkį šalies mastu. Reikėtų atkreipti ypatingą dėmesį ir į gana grėsmingas jaunimo, neįgijusio vidutinio išsilavinimo ir nesimokančio (NEET),

kontingento rodiklio augimo tendencijas. 15–24 metų amžiaus jaunimo NEET rodiklis 2018–2024 m. laikotarpį Lietuvoje išaugo nuo 8 iki 14,9 proc. pasiekdamas rekordines aukštumas netgi ES mastu (Eurostat, 2026).

Jaunimo skaičiaus mažėjimą iliustruoja skirtingos demografinės prognozės. Pagal skirtingų prognozių rezultatus, skaitlingiausia jaunimo amžiaus grupė ilguoju laikotarpiu išliktų vyriausio 30–34 metų amžiaus jaunimas. Tačiau dėl gyventojų skaičiaus raidos netolygumo galima išskirti apytikrą 2032–2040 m. laikotarpį, kai jaunimo skaičius atskirose jaunesnėse amžiaus grupėse turėtų būti didesnis nei 30–34 metų amžiaus grupėje. Itin sparčiai mažėtų 2020–2040 m. Lietuvos jaunimo skaičius 25–29 ir 30–34 metų amžiaus grupėse (atitinkamai 37 proc. ir 41 proc.). Jaunimo skaičiaus mažėjimą ilguoju laikotarpiu Lietuvoje sąlygojo spartus gimstamumo sumažėjimas bei neigiamos demografinės tendencijos.

Raktiniai žodžiai: jaunimo darbo rinka, darbo ištekliai, ekonominiai, demografiniai veiksniai, jaunimo politika.

Literatūra:

- Arendt, Ł., Kucharski, L., KukulakDolata, I., & Rutkowska, A. (2024). The labour market situation of population Groups in the Visegrád Countries. *Comparative Economic Research. Central and Eastern Europe*, 27(4), 47–65. <https://doi.org/10.18778/1508-2008.27.30>
- Eppel, R., Huemer, U., Mahringer, H., & Schmoigl, L. (2024). Active labour market policies: What works for the long-term unemployed? *The BE Journal of Economic Analysis & Policy*, 24(1), 141–185. <https://doi.org/10.1515/bejeap-2023-0079>
- Eurostat. 2026. <https://ec.europa.eu/eurostat/web/lfs/database>
- Gruževskis B., & Pocius A. (2022). Lietuvos jaunimo ir pagyvenusių žmonių padėties darbo rinkoje kaitos transformacijos: demografinis požiūris. *Filosofija. Sociologija. T. 33. Nr. 4.* <https://doi.org/10.6001/fil-soc.v33i4.4843>
- Okunevičiūtė–Neverauskienė, L., & Pocius, A. (2019). Demografinių grupių migracijos skirtumai ir tendencijų pasikeitimai Lietuvoje. *Filosofija. Sociologija*, 30(4), 295–304. <https://doi.org/10.6001/fil-soc.v30i4.4155>
- Okunevičiūtė–Neverauskienė, L., Ginevičius, R., & Danilevičienė, I. (2024a). The influence of wage and employment on competitiveness: An assessment. *Journal of Competitiveness*, 16(4), 83–105. <https://doi.org/10.7441/joc.2024.04.05>
- Okunevičiūtė–Neverauskienė, L., Žalimienė, L., & Junevičienė, J. (2024b). "Yes or No? What do Lithuanian Unemployed Young People Think about Employment in Elderly Care Sector?". *Calitatea Vieții*, 35(4), 245–263. <https://doi.org/10.46841/RCV.2024.04.03>
- Okunevičiūtė–Neverauskienė, L. et al. (2025). Assessment of demographic profile of European Union countries. *Amfiteatru Economic*, 27(70), 1109–1126. <https://doi.org/10.24818/EA/2025/70/1109>
- Oficialiosios statistikos portalas. 2026. <https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize#/>

Pilietiškos komedijos diskursas karo metu: Lietuvos stand-up komikų savireguliacija Rusijos karo prieš Ukrainą kontekste

Saulius Andrukonis

Mykolo Romerio universitetas, s_andrukonis@mruni.eu

Nuo 2022 metų Ukrainoje išryškėjo pilietiškos komedijos diskursas, kuriame komedija tapo viena iš Ukrainos visuomenės atsparumo Rusijos agresijai priemonių. Lietuvai, kaip Europos Sąjungos ir NATO rytinio flango valstybei, šis reiškinys aktualus ir regiono saugumo kontekste dėl karo poveikio viešajam diskursui. Karo artumas bei susidūrimas su hibridinėmis grėsmėmis nacionaliniam saugumui sukuria prielaidas karinio diskurso sklaidai Lietuvos viešojoje erdvėje, taip pat ir stand-up scenoje. Dėl šios priežasties Lietuvos komikai susiduria su karo sukelta komunikacine įtampa, kai humoristiniai pasirodymai organizuojami, vykstant karui.

Šiame tyrime nagrinėjama, kaip Lietuvos stand-up komikai reguliuoja savo humoristinių pasirodymų turinį Rusijos karo prieš Ukrainą kontekste. Tyrimas atskleidžia, kaip komikai reguliuoja savo humoro temų pasirinkimus scenoje, kokios yra pagrindinės savireguliacijos priežastys ir socialinės pasekmės hibridinių grėsmių akivaizdoje tebesitęsiant Rusijos karui prieš Ukrainą. Tyrimas grindžiamas kokybine prieiga. Duomenų rinkinį sudaro 11 pusiau struktūruotų interviu su Lietuvos stand-up komikais, įskaitant 2 bandomuosius ir 9 pagrindinius interviu. Duomenys analizuoti naudojant refleksyviąją teminę analizę, išryškinusią saviraiškos reguliavimo šaltinius, saviraiškos mechanizmus bei iš to kylančias komikų temų pasirinkimų socialines pasekmes.

Tyrimo rezultatai atskleidžia keturis humoro temų reguliavimo etapus: (a) iki karo vyravusi vertybių sistema, (b) karo pradžios šokas ir netikrumas, (c) aktyvus solidarumas ir parama Ukrainai bei (d) pragmatiška laikysena paramos Ukrainai kontekste, atsigręžiant taip pat į Lietuvos saugumo interesus. Šie keturi humoro temų reguliavimo etapai pasižymi pilietinės pozicijos išlaikymu besikeičiančiame kontekste – nuo taikos laikotarpio iki pragmatiško veikimo karo metu. Nors Lietuvoje nevyksta konvencinis karas, pilietinis aktyvizmas Lietuvos stand-up komedijoje yra panašus į Ukrainos komediją virtualiojoje erdvėje nuo 2022, kai humoras tampa atsparumo priemone. Visais etapais turinio ribų reguliacija pasireiškia per komikų profesinę patirtį, asmenines vertybes ir integruotą tapatybę (komiko, piliečio ir žmogaus). Lietuvos stand-up komikų savireguliacijos principai siejasi su „Benign violation theory“, nes turinio priimtinumą ribą komikai pirmiausia nustato patys. Komikų auditorijos yra suvokiamos ne kaip klientai, o kaip pro-ukrainietiškos vertybinės bendruomenės. Tokia bendruomenių konsolidacija Lietuvos stand-up komediją leidžia vertinti pilietinio atsparumo stiprinimo įrankiu. Besikuriančios vertybinės bendruomenės gali prisidėti prie demokratinio pilietiškumo ir ugdyti visuomenės atsparumą, tačiau tai kelia klausimų dėl homogeniškų grupių uždaro ir polinkio į poliarizaciją. Šie rezultatai taip pat kelia klausimą apie jaunimo sąveiką su jautriu karo ir politiniu turiniu bei aplink jį besiformuojančiomis vertybinėmis bendruomenėmis.

Jaunų moterų įsitraukimas į politiką Lietuvoje

Jurgita Pečiūrienė

Moterų informacijos centras, jurgita@lygus.lt

Dr. Giedrė Purvaneckienė

Moterų informacijos centras

Pranešimo mokslinė (praktinė) problema – Lietuvoje moterų skaičiaus politikoje, valdyme ir kitose galios pozicijose augimas išlieka per lėtas. Tuo tarpu jaunimas mažiau politiškai aktyvus lyginant su bendraamžiais ES, ir didžiausias atotrūkis balsuojant rinkimuose: ES vidurkis beveik 40 proc., o LT – 27 proc. Yra tyrimų apie moterų ar jaunimo politinį dalyvavimą, tačiau jaunų moterų grupė paprastai tyrimuose neišskiriama.

Pranešimo tikslas – pristatyti priežastis, kodėl jaunos moterys nedalyvauja politinėje veikloje, ir kas jas ir mergaites motyvuoja tokioje veikloje dalyvauti, t. y. kokie veiksniai lemia jaunų moterų (ne)įsitraukimą į politines veiklas Lietuvoje: pirma, kokios kultūrinės ar institucinės kliūtys riboja jų dalyvavimą rinkimuose bei platesnėje politinėje veikloje; antra, kokie veiksniai ir priemonės skatina jas būti politiškai aktyviomis.

Tyrimo metodologija – tyrimas apėmė penkias jaunų moterų (20–29 m.) iš Klaipėdos ir Vilniaus apskričių fokus grupes. Vienoje fokus grupėje dalyvavo į politiką įsitraukusios jaunos moterys, o keturiose – neįsitraukusios. Pagal pusiau struktūruotą klausimyną buvo aiškinamasi dalyvių nuomonė apie moterų (ne)įsitraukimo į politiką priežastis ir motyvaciją. Taikyta napolitikių ir politikų jaunų moterų nuomonių lyginamoji analizė. 1. Pilietiškumas nelaikomas politika. 2. Jaunoms moterims (ir vyrams) reikia diferencijuotos komunikacijos, ir kliūtis pasirinkti yra informacijos perteklius. 3. Jaunų moterų politinį pasyvumą lemia skirtingi psichologiniai veiksniai, įtakoti visuomenės bei lyčių stereotipai. 4. Šeima ir artima aplinka išlieka svarbiausiu veiksnium (ne)balsuojant. 5. Formali lygybė politikoje nereiškia realios lygybės, svarbi atstovavimo joms aktualiems klausimams kokybė.

Tyrimo rezultatai – daugelis jaunų, politiškai neaktyvių moterų pilietinio aktyvumo nesieja su politika. Jų santykį su politika labiau lemia profesinė ir socialinė patirtis nei gyvenamasis regionas, todėl vienodi informavimo modeliai nėra veiksmingi. Silpnas pilietinis ugdymas apsunkina kritinį informacijos vertinimą, todėl veiksmingesnės yra orientavimo priemonės, o ne didesni informacijos kiekiai. Kai šeimoje politika neaptariama, jaunimo organizacijos ir NVO tampa svarbiu pilietinės socializacijos kanalu. Jaunos moterys diskutuodamos apie politiką jaučia socialinio spaudimo baimę, bejėgystę, gėdą. Nedalyvaujančių politinėje veikloje, suvokiamos kliūtys atitinka tai, ką iš tikrųjų patiria moterys, jau esančios politinėje sistemoje. Tačiau politiškai aktyvių moterų grupė taip pat atskleidė reiškinius, kurie iš išorės nepastebimi – „lipnių grindų“ efektą, šališkus vidinius partinių „nuopelnų“ kriterijus, seksizmą socialinėje erdvėje ir politikos temų lytiškumą. Neatliepiami jaunų moterų poreikiai skatina nusivylimą politika ir mažina rinkiminį aktyvumą.

Raktiniai žodžiai: Jaunos moterys, dalyvavimas politikoje, stereotipai.

Literatūra:

- Dilytė, A., Lazutka, R. (2017). Jaunimo dalyvavimas politikoje: Lietuvos atvejis. Socialinė teorija, empirija, politika ir praktika, 14, 89–101. <https://www.lituanistika.lt/content/98804>
- European Commission. (2020). Gender equality strategy 2020–2025. <https://ec.europa.eu/newsroom/just/items/682425/en>
- European Commission. (2025). Communication from the commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. Report on the 2024 elections to the European Parliament. https://commission.europa.eu/document/download/2a7fddb2-e927-4079-92cc-4bb4279e9a46_en?filename=Report%20on%20the%202024%20elections%20to%20the%20European%20Parliament.pdf
- Europos Parlamentas. (2024). Eurobarometras 455: Jaunimo apklausa. <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/3392?etrans=lt>
- Europos Parlamentas. (2025). Eurobarometras: Socialinės žiniasklaidos tyrimas. <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/3592?etrans=lt>
- Grasso, M., Smith, K. (2021). Gender inequalities in political participation and political engagement among young people in Europe. Politics, 42(1), 39–57. <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/02633957211028813>
- Jurėnienė, V., Purvaneckienė, G. (2023). Lietuvos modernios visuomenės (ne)modernėjimas: vertybių kaita lyčių lygybės aspektu (1988–2022): monografija. Vilniaus universiteto leidykla.
- Lavizzari, A., Yurttagulen, L. (2023). Contemporary forms of young women's participation: Priorities, challenges and ways forward. Youth Partnership (EU–Council of Europe). <https://pjp-eu.coe.int/documents/42128013/223741253/Young+women+and+political+participation.pdf>
- Norris, P. (2002). Democratic phoenix: Reinventing political activism. Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511610073>
- Pilietinės visuomenės institutas. (2021). Pilietinės galios indeksas 2020. https://www.civitas.lt/wp-content/uploads/2021/06/PGI_2020metai_visas.pdf
- Pilietinės visuomenės institutas. (2025). Pilietinės galios indeksas 2024. https://www.civitas.lt/wp-content/uploads/2025/03/PGI_2024metai.pdf
- Pilietinės visuomenės institutas. (2026). Lietuvos visuomenės pilietinės galios 2025 m. tyrimas. <https://www.civitas.lt/wp-content/uploads/2026/03/PGI2025-www.pdf>
- Plan International. (2022). Equal power now: Girls, young women & political participation. <https://plan-international.org/uploads/2022/10/SOTWGR-2022-EN-Final-SD.pdf>
- Šidlauskienė, V. (2009). Moterų politinės socializacijos projekcijos savivaldos tarybų rinkimuose. Šiaulių universitetas. <https://epublications.vu.lt/object/elaba:6110083/6110083.pdf>
- Vromen, A. (2017). Digital citizenship and political engagement: The challenge from online campaigning and advocacy organisations. Palgrave Macmillan.
- Women in Lithuania: The national report to the Fourth UN World Conference on Women in Beijing. (1995).
- Zamfir, I. (2026). Women in politics in the EU: State of play in 2026. European Parliamentary Research Service. [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2026/782668/EPRS_BRI\(2026\)782668_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2026/782668/EPRS_BRI(2026)782668_EN.pdf)
- Žiliukaitė, R. (2008). Lietuvos jaunimo socialinės politinės vertybės: savanaudiškumas ir pilietinės veiklos. Politologija, 50(2), 3–22. <https://etalpykla.lituanistika.lt/fedora/objects/LT-LDB-0001:J.04~2008~1367159954568/datastreams/DS.002.0.01.ARTIC/content>

Baltijos šalių jaunimas politikoje – tarp pasitikėjimo savimi ir valstybe

Dr. Tadas Vadvilavičius

Vytauto Didžiojo universitetas, tadas.vadvilavicius@vdu.lt

Pranešimo mokslinė problema – Pasitikėjimas valstybe yra subjektyvus gyventojų vertinimas apie tai, kiek valstybės institucijos ir jų veikla atitinka gyventojų lūkesčius. Tyrimai rodo, jog didesnis pasitikėjimas valstybe yra susijęs su priimamų sprendimų palaikymu (pvz., Devine et al., 2024) ir dažnesniu balsavimu rinkimuose (Hooghe & Marien, 2013). Taip pat neatmetama, jog svarbiu pasitikėjimo valstybe indikatoriumi gali būti ir politinis saviveiksmingumas (pvz., Heger & Hoffmann, 2021), tačiau tyrimų šioje temoje atlikta ribotai.

Pranešimo tikslas – Nustatyti veiksnius prognozuojančius jaunų žmonių pasitikėjimą valstybe trijose Baltijos šalyse.

Tyrimo metodologija – Tyrimui naudoti Europos socialinio tyrimo 11-osios bangos, 15–29 m. asmenų, duomenys iš trijų Baltijos šalių – Estijos (n = 186), Lietuvos (n = 191) ir Latvijos (n = 125). Tyrimo dalyvių politinis saviveiksmingumas matuotas 4 teiginiais ($\alpha = 0,80$), pasitikėjimas valstybe matuotas šešiais teiginiais ($\alpha = 0,90$). Dalyvavimas politikoje matuotas pavieniais teiginiais apie dalyvavimą skirtingose veiklose, pvz., ar per 12 mėnesių teko pasirašyti petiją. Galiausiai kontroliuojamas pasitenkinimas ekonomine padėtimi šalyje, nacionaline vyriausybe ir demokratija šalyje (0 – visiškai nepatenkinta (-s), 10 visiškai patenkintas (-a)).

Tyrimo rezultatai/išvalgos – Rezultatai atskleidė, jog tyrimo dalyviai iš Estijos pasižymi aukščiausiu politiniu saviveiksmingumu, o dalyviai iš Latvijos pasižymi žemesniu pasitikėjimu valstybe nei Estijos ir Lietuvos jaunuoliai. Pasitikėjimą valstybe labiausiai prognozavo pasitenkinimas demokratija šalyje tik Estijos ir Lietuvos imtyse. Politinis saviveiksmingumas buvo reikšmingas prognostinis veiksnys taip pat tik Estijos ir Lietuvos imtyse. Galiausiai, tyrimas atskleidė, jog tiesioginis dalyvavimas politikoje menkai paaiškino jaunų žmonių pasitikėjimą valstybe Baltijos šalyse. Lieka svarbu toliau siekti suprasti, kas formuoja jaunų pasitikėjimą valstybe.

Raktiniai žodžiai: *politinis saviveiksmingumas, pasitikėjimas valstybe, dalyvavimas politikoje.*

Literatūra:

- Devine, D., Valgarðsson, V., Smith, J., Jennings, W., Scotto di Vettimo, M., Bunting, H., & McKay, L. (2024). Political trust in the first year of the COVID-19 pandemic: a meta-analysis of 67 studies. *Journal of European Public Policy*, 31(3), 657–679. <https://doi.org/10.1080/13501763.2023.2169741>
- Heger, K., & Hoffmann, C. P. (2021). Feminism! What is it good for? The role of feminism and political self-efficacy in women's online political participation. *Social Science Computer Review*, 39(2), 226–244. <https://doi.org/10.1177/0894439319865909>
- Hooghe, M., & Marien, S. (2013). A comparative analysis of the relation between political trust and forms of political participation in Europe. *European Societies*, 15(1), 131–152. <https://doi.org/10.1080/14616696.2012.692807>

Duomenys jaunimo politikos tyrimams LiDA

Prof. dr. Vaidas Morkevičius

*Kauno technologijos universitetas ir Lietuvos HSM duomenų archyvas,
vaidas.morkevicius@ktu.lt*

Pranešimo praktinė problema. Įrodymais grįstos jaunimo politikos formavimui ir įgyvendinimui būtina remtis patikimais empiriniais duomenimis apie jaunimo nuostatas, poreikius, elgseną, socialinę padėtį ir pan. Tačiau praktikoje tyrėjams ir politikos formuotojams ne visada lengva rasti ir panaudoti jau surinktus socialinių mokslų duomenis. Dėl to egzistuojantys tyrimų duomenys gali būti nepakankamai panaudojami sprendimų priėmimo procesuose, o politiniai sprendimai grindžiami ribota ar fragmentiška informacija.

Pranešimo tikslas. Pristatyti Lietuvos humanitarinių ir socialinių mokslų duomenų archyvą (LiDA) ir jame saugomų duomenų potencialą įrodymais grįstos jaunimo politikos formavimui, parodant, kokie duomenys gali būti naudojami jaunimo situacijai, nuostatoms, poreikiams ir elgsenai analizuoti bei politikos sprendimams pagrįsti.

Pranešimo teiginiai. Patikimi empiriniai duomenys yra būtina įrodymais grįstos jaunimo politikos prielaida. LiDA sukaupti socialinių mokslų duomenys gali tapti svarbiu ištekliu jaunimo politikos tyrimams. LiDA duomenys gali būti naudojami ne tik akademiniais tyrimams, bet ir praktiniams jaunimo politikos klausimams spręsti.

Pranešimo teiginius pagrindžiantys argumentai. Jaunimo politikos sprendimai turėtų būti grindžiami ne vien ekspertinėmis įžvalgomis ar administracine statistika, bet ir sistemingai surinktais tyrimų duomenimis apie jaunimo nuostatas, patirtis, poreikius ir elgseną. LiDA saugomi įvairių laikotarpių ir tematikos tyrimų duomenys leidžia analizuoti jaunimo politines, socialines ir ekonomines nuostatas bei jų kaitą. Anksčiau atliktų tyrimų duomenų antrinė analizė leidžia nagrinėti vienkartiniais tyrimams negalimus tyrimo klausimus, atlikti palyginamąją ir longitudinalinę analizę. Tokie duomenys gali padėti vertinti jaunimo situaciją, identifikuoti problemas ir skirtumus tarp jaunimo grupių, analizuoti politikos aktualijų suvokimą ir teikti empirinį pagrindą politikos priemonių planavimui ir vertinimui.

Raktiniai žodžiai: *Empiriniai duomenys, Jaunimo tyrimai, Įrodymais grįsta politika, LiDA*

Immigration from Ukraine to Lithuania and Poland: Ukrainian youth experiences in pre- and post-2022 migration contexts

Dr. Dmytro Mamaiev

Lithuanian Centre for Social Sciences (Institute of Sociology), dmytro.mamaiev@lcass.lt

The presentation examines the migration experiences of Ukrainians aged 18–30. It also explores their perceptions of integration.

The **problem** of youth migration from Ukraine to Lithuania is explained by the massive arrivals of Ukrainian nationals to the country. Those active immigration trends have been in place since 2014 where young people constitute also a share of those who arrived in Lithuania. The full-scale invasion of Ukraine by the RF significantly increased the number of Ukrainian youth arriving in Lithuania as forcibly displaced.

The study applies a **mixed methodology**. In Lithuania, qualitative semi-structured interviews were conducted in Vilnius, Kaunas, Klaipėda, and Marijampolė. In Warsaw, a quantitative survey was carried out with forcibly displaced Ukrainians who arrived after 2022.

The study reveals two migration waves. Before 2022, voluntary labour and study migration prevailed. After the war began, forced displacement became dominant. The main integration challenges include the Lithuanian language barrier, access to healthcare, violations of workers' rights, and a lack of social ties with locals. Uncertainty dominates future plans. It is linked to a state of "protracted temporariness".

This research has demonstrated from both theoretical and empirical perspectives how complex and intersectional migration dynamics, connected with integration realities, turn out in the case of young Ukrainian immigrants abroad. The most important finding of the research shall be found in the diversity of migration dynamics and integration experiences by young Ukrainians in Lithuania. The broader analysis of the variety of experiences from Poland also complements it. This research is a novel scientific work since no extensive studies have researched the situation of Ukrainian nationals in Lithuania through a mixed methodology, with a focus on youth. The dissertation proposes directions for further research.

Key Words: *youth migration, perceptions of integration, future intentions, forced displacement.*

References:

- Ager, A., & Strang, A. (2008). Understanding integration: A conceptual framework. *Journal of Refugee Studies*, 21(2), 166–191. <https://doi.org/10.1093/jrs/fen016>
- Beckert, J., & Suckert, L. (2021). The future as a social fact: The analysis of perceptions of the future in sociology. *Poetics*, 84, 101499. <https://doi.org/10.1016/j.poetic.2020.101499>
- Berry, J. W. (1992). Acculturation and adaptation in a new society. *International Migration*, 30, 69–85. <https://doi.org/10.1111/j.1468-2435.1992.tb00776.x>
- Bourdieu, P. (1986). The forms of capital. In J. Richardson (Ed.), *Handbook of theory and research for the sociology of education* (pp. 241–258).
- Budyta-Budzynska, M. (2011). Adaptation, integration, assimilation – An attempt at a theoretical approach. Retrieved March 13, 2025, from http://www.migracje.civitas.edu.pl/migracje/images/pdf_eng/chapter%203.pdf
- Castelli, F. (2018). Drivers of migration: Why do people move? *Journal of Travel Medicine*, 25(1). <https://doi.org/10.1093/jtm/tay040>

Divergent Pathways, Convergent Vulnerabilities: Resilience and Coping Among Care-Experienced Youth in Latvia and Nigeria

Dokt. Anthony Nwanze

The Open University, United Kingdom, tonycann@gmail.com

Research Problem. Care-experienced young people encounter significant adversity; however, conceptualizations of resilience vary across welfare and child protection systems (Berrick et al., 2023).

Aim of the Presentation. This study compares resilience, coping, and wellbeing outcomes among care leavers in Latvia and Nigeria to determine which protective mechanisms are context-specific and which are transferable. The findings have direct implications for enhancing youth policy and practice in the Baltic region.

Research Methodology. A cross-system online survey of 328 care-experienced respondents in alternative care (Latvia $n=14$; Nigeria $n=314$), recruited via purposive and snowball sampling, utilized a standardized 13-domain framework incorporating an Adverse Childhood Experiences (ACE) index and a Resilience and Coping factor. In Nigeria, key informant interviews provided additional qualitative insights. Spearman correlations and factor-level comparisons assessed relationships among adversity, resilience, belonging, and current well-being.

Research Findings: Resilience and coping levels were moderate to high in both Latvia ($M=3.52$) and Nigeria ($M=3.14$), though underlying factors differed. Latvian participants reported higher current wellbeing ($M=3.87$) than Nigerian counterparts ($M=3.34$), despite Nigeria's stronger belonging and identity scores ($M=3.43$ vs. 2.97), suggesting formal safety nets raise measured wellbeing without necessarily enhancing relational belonging. In Nigeria, adversity (ACE) correlated negatively with resilience ($\rho=-.36$) and belonging ($\rho=-.33$), a cumulative-risk pattern; in Latvia the correlation was positive ($\rho=.79$), likely reflecting a small, support-intensive sample rather than genuine protective effect, underscoring the need to contextualize resilience scores by sample size and service intensity. Across both systems, current wellbeing correlated only weakly with other care-period factors, indicating resilience may develop partly independent of care quality, which could mask real service gaps if read as evidence of system success. A gender-differentiated pattern in Nigeria, where young women outperformed young men in resilience and participation, points to persistent male disengagement from support systems, consistent with broader challenges in Nigerian child welfare systems (Neville et al., 2023).

Recommendations: Three lessons emerge. First, resilience indicators should not serve as sole proxies for system adequacy; they must be paired with measures of belonging, participation, and transition stability. Second, the loneliness at the point of leaving care, despite high in-care safety scores, points to a need for structured aftercare mentoring and peer-support networks extending into early adulthood, not ending at exit. Third, belonging and identity work, including life-story practice and cultural and community connection, warrants policy investment equal to material and safety provisions, as these were the weakest domains in the Baltic dataset despite strong system-level support.

Key words. care leavers; resilience; adverse childhood experiences; comparative welfare systems; youth policy

References:

- Berrick, J. D., Gilbert, N., & Skivenes, M. (Eds.). (2023). Oxford handbook of child protection systems. Oxford University Press.
- Neville, E., Okunoren, J., & Crea, T. M. (2023). Building systems of care for vulnerable children in Nigeria: A review of child welfare infrastructure, policy, and practice. *Children and Youth Services Review*, 145, 106782.

Adolescents psychoactive substance use, their motives and social context in rural district of Lithuania

Doc. dr. Aušra Pocienė

*Vilniaus universiteto Filosofijos fakultetas, Sociologijos ir socialinio darbo institutas,
Ausra.Pociene@fsf.vu.lt*

Research problem – the issue of psychoactive substance use is widely discussed in public discourse with particular attention paid to drug use in schools. Though scientific knowledge regarding this issue remains limited. Despite the strict penalties established for the use and distribution, consumption rates among young people in Lithuania have not declined for several decades. This presentation is on the case study that aims to expand the knowledge on prevalence of substance consumption among schoolchildren, motives and underlying social contexts in a specific rural unit of Lithuania –the Klaipėda District Municipality.

Research aim – to present the results of a study on the use of psychoactive substances in schools of Klaipėda District and assess the situation of prevalence. Both consider the broader context: the situation in schools and families and the structure of teens leisure activities, identifying the main motives for consumption.

Research methodology – Research is built on representative quantitative survey, performed at 12 schools of Klaipėda district. The survey is based on a representative sample of students aged 12 to 19 years. Sample size (N) – 1664 students. Field work was performed in 2025 from 15th of May to 15th of June.

Research findings – The majority of respondents have never used psychoactive substances in their lifetime. However higher lifetime consumption is observed in alcohol use and smoking/vaping. The three mostly consumed substances are cannabis, snus, and licit drugs/medications. Lifetime prevalence: for cannabis is 9 %, for snus 15% and for licit drugs/medications 11%. There is an observed association between lifetime consumption and grade/age. The older the teens, the more experience in consumption they have. Licit drug (medications) consumption is more prevalent among girls. There is a clear association between academic achievements and substance use: the poorer the grades, the more prevalent substance use, or vice versa. There is also a clear association between feeling tired and consumption: the more often one feels tired, the more often one reports consumption. The survey showed that the higher parental control, the lower the risk of substance use. The three main reasons teens decide to try psychoactive substances are: (1) it helps to overcome bad emotions, forget oneself, escape from reality; (2) it helps to experience great joy/euphoria; (3) it is curious to try.

Key words: *adolescents, psychoactive substance use, social context, motivations, rural area.*

Vaiko veikmė pagalbos procese: nuo vaiko balso išgirdimo iki jo patirties supratimo

Vaida Ogulevičiūtė

*Kauno miesto socialinių paslaugų centras, VšĮ Užimtumo centras,
vaida.oguleviciute23@gmail.com*

Pranešimo mokslinė (praktinė) problema – vaiko balso išgirdimas pagalbos procese ne visada reiškia prasmingą vaiko dalyvavimą priimant su juo susijusius sprendimus. Išlieka poreikis geriau suprasti, kaip specialistai atpažįsta ir interpretuoja vaiko išsakytą nuomonę, jo patirtį bei poreikius ir kaip tai atsispindi pagalbos procese. Todėl svarbu analizuoti, kas padeda arba trukdo vaiko balsą paversti realia veikme pagalbos procese.

Pranešimo tikslas – atskleisti vaiko veikmę pagalbos procese, išryškinant perėjimą nuo formalaus vaiko balso išklauskos prie jo subjektyvios patirties supratimo ir realaus dalyvavimo, priimant su jo gyvenimu ir pagalba susijusius sprendimus.

Tyrimo metodologija – tyrime taikomas kokybinis tyrimo metodas, duomenis renkant pusiau struktūruoto interviu būdu. Tyrimu siekiama atskleisti socialinių darbuotojų ir atvejo vadybininkų patirtis, įtraukiant vaiko balsą į pagalbos procesą, bei suprasti, kokios praktikos ir išteklių padeda užtikrinti prasmingą vaiko dalyvavimą.

Tyrimo rezultatai/išvalgos – atliktas tyrimas atskleidė, kad specialistai skirtingai interpretuoja ir suvokia vaikų veikmę pagalbos proceso metu remiantis Jungtinių Tautų Vaiko teisių konvencijoje įtvirtinta vaiko, kaip aktyvaus teisių subjekto samprata. Atliktas tyrimas atskleidė, jog vieni specialistai ieško prasmės išsakytoje vaiko nuomonėje, o kiti vaiko nuomonę naudoja jų veikmei riboti. Be to, tyrimas atskleidė, kad pagalbos proceso metu vaikai veikia įvairiomis formomis, todėl specialistai turi tobulinti savo kompetencijas, jog galėtų atpažinti būdus, kuriais veikia vaikai. Gauti tyrimo duomenys atskleidė, jog netinkamas vaiko nuomonės išklauskos atvejo vadybos proceso metu gali sukelti vaikui neigiamas patirtis bei neužtikrinti geriausių vaiko interesų užtikrinimo ir atvirkščiai tinkamas vaiko nuomonės išklauskos gali padėti vaikui įveikti kylančius sunkumus, skatina vaiko prasmingą dalyvavimą pagalbos procese bei įgalina vaiką veikti.

Raktiniai žodžiai: veikmė, vaikas, vaiko balsas, dichotomija, vaikų apsauga.

Literatūra:

- Cavazzoni, F., Fiorini, A., & Veronese, G. (2022). How do we assess how agentic we are? A literature review of existing instruments to evaluate and measure individuals' agency. *Social Indicators Research*, 159(3), 1125–1153.
- Fern, E. (2014). Child-directed social work practice: Findings from an action research study conducted in Iceland. *British Journal of Social Work*, 44(5), 1110–1128
- Jungtinių Tautų Vaiko teisių konvencija. (1989). Convention on the Rights of the Child
- Lundy, L. (2007). 'Voice' is not enough: conceptualising Article 12 of the United Nations Convention on the Rights of the Child. *British educational research journal*, 33(6), 927–942.
- Yantseva, V. (2023). Discursive construction of migrant otherness on Facebook: A distributional semantics approach. *Discourse & Society*, 34(2), 236–254. <https://doi.org/10.1177/09579265221117014>

Kelias iš globos į savarankišką gyvenimą jaunuolių biografiniuose pasakojimuose

Urtė Černiauskaitė

Vilniaus universitetas, urtecern@gmail.com

Pranešimo mokslinė problema: Formalios pagalbos priemonės nepakankamai atskleidžia, kaip patys jaunuoliai, augę globos sistemoje, išgyvena savarankiško gyvenimo pradžią, kokias reikšmes suteikia globos patirčiai, santykiams, pagalbai ir savo ateities galimybėms.

Pranešimo tikslas: Atliktas tyrimas nagrinėja jaunuolių perėjimo iš globos į savarankišką gyvenimą patirtis, daugiausia dėmesio skiriant savarankiškumui, pagalbos vaidmeniui.

Tyrimo metodologija: Siekiant suprasti, kaip jaunuoliai patys interpretuoja perėjimą iš globos į savarankišką gyvenimą ir savo pasirinkimus, pasirinktas kokybinis tyrimas. Duomenų rinkimui taikytas biografinis naratyvinis interviu, leidžiantis dalyviams laisvai pasakoti savo gyvenimo istoriją ir išryškinti jiems reikšmingas patirtis. Taikyta kriterinė atranka – tyrime dalyvavo jaunuoliai, augę globos sistemoje ir šiuo metu gyvenantys savarankiškai.

Tyrimo rezultatai/jžvalgos: Tyrimo rezultatai atskleidė, kad savarankiškumas po globos nėra gebėjimas „susitvarkyti pačiam“ – jis formuojasi per saugius santykius, pasitikėjimą kitais, pripažinimą ir galimybę savo gyvenimą suvokti kaip prasmingą. Perėjimas iš globos į savarankišką gyvenimą yra kartu ir tapatumo kūrimo procesas – jaunuoliai iš naujo aiškinasi, kas jie yra ir kokį gyvenimą gali kurti. Tyrimo dalyvių patirtys atskleidė skirtingus šio kelio išgyvenimus: vieniems jis siejosi su laisve ir naujomis galimybėmis, kitiems – su vienišumu, nesaugumu ir atsakomybės našta. Todėl rezultatai pagrindžia nuoseklaus jaunuolių palydėjimo ir profesionalios pagalbos svarbą pereinamuoju laikotarpiu.

Raktiniai žodžiai: *globa, jaunuoliai, perėjimas iš globos į savarankišką gyvenimą, savarankiškumas, biografinis pasakojimas.*

Literatūra:

- Boddy, J. (2019). Troubling meanings of “family” for young people who have been in care: From policy to lived experience. *Journal of Family Issues*, 40(16), 2239–2263.
- Furey, R., & Harris-Evans, J. (2021). Work and resilience: Care leavers’ experiences of navigating towards employment and independence. *Child & Family Social Work*, 26(3), 404–414. <https://doi.org/10.1111/cfs.12822>
- Jones, L. P. (2014). The role of social support in the transition from foster care to emerging adulthood. *Journal of Family Social Work*, 17(1), 81–96.
- Paulsen, V., & Thomas, N. (2018). The transition to adulthood from care as a struggle for recognition. *Child & Family Social Work*, 23(2), 274–282.
- Sulimani-Aidan, Y. (2014). Care leavers’ challenges in transition to independent living. *Children and Youth Services Review*, 46, 1–10.

Tarpinstitucinio bendradarbiavimo sunkumai dirbant su socialiai pažeidžiamais jaunuoliais: praktinių įgūdžių projektų įgyvendinimo patirtys

Doc. dr. Jolita Buzaitytė-Kašalynienė

Vilniaus universitetas, jolita.kasalyniene@fsf.vu.lt

Dr. Sandra Kairė

Vilniaus universitetas, sandra.kaire@fsf.vu.lt

Patrikas Borisovas

Vilniaus universitetas, patrikas.borisovas@gmail.com

Pranešimo mokslinė problema – socialiai pažeidžiami jaunuoliai yra pažeidžiami todėl, kad susiduria ne su vienu, o su keletu rizikos veiksnių. Jų pažeidžiamumas kyla iš sudėtingų situacijų ir trauminių patirčių, todėl jiems reikalinga įvairių specialistų pagalba, o pagalbos veiksmingumą užtikrinti gali šių skirtingų sričių ar disciplinų specialistų bendradarbiavimas. Tarpdalykinis bendradarbiavimas yra būtina sėkmingos prevencijos ir intervencijos sąlyga, tačiau praktinis jo įgyvendinimas yra sudėtingas ir ne visada sėkmingas. Vienas iš būdų spręsti bent jau dalį tarpdalykinio bendradarbiavimo sunkumų yra toje pačioje įstaigoje turėti skirtingų sričių specialistus, tačiau ne visos su jaunimu dirbančios organizacijos yra pajėgios įdarbinti skirtingus specialistus ir juos išlaikyti. Viena organizacija negali patenkinti visų socialiai pažeidžiamų jaunuolių poreikių, skirtingi specialistai dirba skirtingose institucijose, todėl susiduriame su tarpinstitucinio bendradarbiavimo būtinybe.

Dauguma jaunimo darbuotojų turbūt niekada nesusiduria su tarpinstituciniu bendradarbiavimu, pvz., atviro jaunimo darbuotojai ne tik nėra pasirašę bendradarbiavimo sutarties su kaimynystėje esančia mokykla, bet ir nepažįsta joje dirbančio socialinio pedagogo. Tačiau įgyvendinant Praktinių įgūdžių ugdymo projektus, jaunimo darbuotojams buvo nurodyta vykdyti tarpinstitucinį bendradarbiavimą, organizuoti susitikimus ir palaikyti tarpinstitucinius ryšius. Todėl šiame pranešime aptarsime, kaip jiems tai sekėsi, su kokiais tarpinstitucinio bendradarbiavimo sunkumais jie susidūrė ir kaip juos sprendė.

Pranešimo tikslas – atskleisti tarpinstitucinio bendradarbiavimo sunkumus teikiant paslaugas socialiai pažeidžiamiems jaunuoliams, pasitelkiant jaunimo darbuotojų įgyvendinusius praktinių įgūdžių projektus patirtis.

Tyrimo metodologija – kokybinė duomenų rinkimo ir analizės prieiga. Dvi fokus grupės, kuriose dalyvavo aštuoni 2023–2024 m. PIU projektuose dirbę darbuotojai (7 moterys ir 1 vyras), ir penki pusiau struktūruoti interviu su siauros srities specialistais (4 moterys ir 1 vyras). Informantai paslaugas teikė ir tarpinstitucinio bendradarbiavimo tinklus kūrė Alytaus, Tauragės, Marijampolės, Panevėžio, Utenos, Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių ir Telšių apskrityse. Tyrimas atliktas 2025 m. rudenį. Tyrime taikyta induktyvi kokybinė turinio analizė.

Tyrimo rezultatai. PIU projektų darbuotojai buvo įpareigoti suorganizuoti tam tikrą tarpžinybinių susitikimų skaičių, kurių metu darbuotojai pristatė projekto paslaugas įvairių įstaigų ir organizacijų darbuotojams, savo darbe galimai susiduriantiems su NEET jaunuoliais. Atlikdami šią užduotį darbuotojai jautėsi kaip pardavimų vadybininkai, turėję daug kartų pasakoti apie paslaugas, kad surastų vieną kitą bendradarbiauti sutinkantį specialistą.

Tarpinstitucinio bendradarbiavimo sėkmė priklausė ne nuo organizacijos darbo organizavimo ar biurokratinių procedūrų, o nuo asmeninių skirtingų įstaigų darbuotojų ryšių. Toks bendradarbiavimas nėra tvarus, nes jis nutrūksta pasikeitus darbuotojams.

Biurokratinės taisyklės, pvz., kad projekto paslaugomis negali pasinaudoti Užimtumo tarnyboje registruoti jaunuoliai, mažina paslaugų prieinamumą, susiaurina paslaugų ratą ir sumažina paslaugų veiksmingumą arba socialiai pažeidžiamų jaunuolių integracijos į darbo rinką galimybes.

Raktiniai žodžiai: tarpinstitucinis bendradarbiavimas, socialiai pažeidžiami jaunuoliai, darbas su jaunimu, praktinių įgūdžių ugdymo paslaugos.

Socialinio darbo vaidmuo dirbant su NEET jaunimu: intervencijos ir paramos mechanizmai Slovėnijoje ir Lietuvoje

Renaldas Malinauskas

Mykolo Romerio universitetas, malinauskasrenaldas@gmail.com

Pranešimo mokslinė (praktinė) problema – Europos Sąjungoje (ES), nedirbantis, nesimokantis ir mokymuose nedalyvaujantis jaunimas (NEET) išlieka itin aktuali problema. Tai atsispindi ir statistikoje: 2025 m. NEET rodiklis visoje ES siekė 11 proc. Lietuvoje – 12,4 proc., o Slovėnijoje – 7,6 proc. (Eurostat, 2026). Remiantis Okunevičiūte–Neverauskiene ir kt. (2024), jaunų žmonių gebėjimas pasinaudoti įvairiomis galimybėmis priklauso nuo jų sėkmingos integracijos į darbo rinką arba švietimo sistemą. Deja, bet ne visas jaunimas tam turi vienodas sąlygas ir galimybes. Rahmani ir kt. (2024) nustatė įvairius rizikos veiksnius įtakojančius NEET statusą. Pasak autorių, šis statusas yra įtakotas demografinių charakteristikų, imigranto statuso, šeimos psichosocialinės situacijos, išsilavinimo, nedarbo patirties, socialinių ir ekonominių aplinkybių, sveikatos, bei su lytimi ir amžiumi susijusių ypatumų. Siekdama spręsti jaunimo neaktyvumo problemą, ES įgyvendina įvairias strategijas ir rekomendacijas valstybėms narėms. Viena iš iniciatyvų – Europos socialinių teisių ramstis, kurio veiksmų plane numatyta iki 2030 m. sumažinti NEET jaunimo dalį nuo 12,6 proc. (2019 m.) iki 9 proc. (Europos Komisija, 2021). Vietos lygmeniu šias gaires įgyvendina įvairūs NEET jaunimui skirti projektai, pavyzdžiui, PUM-O+ Slovėnijoje bei JUNGTYs ir Jaunimo praktinių įgūdžių ugdymo paslaugos Lietuvoje. Šiuose projektuose įvairūs specialistai, įskaitant ir socialinius darbuotojus teikia jaunimui profesinę pagalbą, padedančią įveikti kliūtis, trukdančias integruotis į darbo rinką ar švietimo sistemą (Andragoški center Republike Slovenije, 2023; Jaunimo reikalų agentūra, 2026; Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija, 2024). Vis dėlto moksliniuose tyimuose daugiausia dėmesio skiriama švietimo ir darbo rinkos strategijoms, o socialinių darbuotojų vaidmuo ir individualizuota pagalba NEET jaunimui išlieka mažai ištirti (Andersson, 2022).

Pranešimo tikslas – Pristatyti kokybinio tyrimo rezultatus apie socialinio darbo intervencijas ir paramos mechanizmus, skatinančius sėkmingą NEET jaunimo (re)integraciją į darbo rinką arba švietimo sistemą Slovėnijoje ir Lietuvoje.

Tyrimo metodologija – Tyrime buvo taikomas kokybinis tyrimo metodas. Duomenys buvo surinkti atliekant devynis pusiau struktūruotus interviu su socialiniais darbuotojais, turinčiais praktinės patirties projektuose, skirtuose NEET jaunimui. Dalyviai buvo atrinkti taikant tikslinę atranką, o duomenys buvo analizuojami naudojant teminę analizę programoje MAXQDA. Tyrimas buvo grindžiamas ekologinių sistemų ir socialinio kapitalo teorijomis.

Tyrimo rezultatai/įžvalgos – Tyrimo rezultatai atskleidė, kad socialiniai darbuotojai taiko įvairias, individualiems poreikiams pritaikytas intervencijas, atsižvelgdami į asmeninius, socialinius, institucinius ir struktūrinius veiksnius. Be to, socialiniai darbuotojai stiprina NEET jaunimo socialinį kapitalą, įskaitant jo tris lygius – siejamąjį, jungiamąjį ir susiejantį, taip sudarydami sąlygas sėkmingai (re)integracijai. Taip pat buvo atskleista, kad socialinio darbo praktiką įtakoja organizaciniai ir su politika susiję veiksniai, įskaitant finansavimą, tarpinstitucinį bendradarbiavimą, administracines atsakomybes, programų struktūras, išteklių prieinamumą, būsto nestabilumą ir bendrą institucijų požiūrį į pažeidžiamas jaunimo grupes.

Raktiniai žodžiai: socialinis darbas; NEET; intervencijos; paramos mechanizmai; Slovėnija ir Lietuva

Literatūra:

- Andersson, L. (2022). Addressing youth unemployment: what role for social work?: Policy responses to youth unemployment in Sweden and Europe [Stockholm University]. <https://www.su.se/english/research/research-news/articles/2022-05-25-new-thesis-addressing-youth-unemployment-what-role-for-social-work>
- Andragoški center Republike Slovenije. (2023). Projektno učenje mlajših odraslih (PUM-O+). <https://www.acs.si/en/projects/national/project-learning-for-young-adults/>
- European Commission. (2021). European Pillar of Social Rights Action Plan. Publications Office of the European Union. <https://op.europa.eu/webpub/empl/european-pillar-of-social-rights/en/>
- Eurostat. (2026). Young persons neither in employment nor in education and training (NEET), by sex and age - annual data. Eurostat. https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/lfsi_neet_a/default/table?lang=en
- Jaunimo reikalų agentūra. (2026). Praktinių įgūdžių ugdymas. <https://jra.lrv.lt/lt/darbas-su-jaunimu/praktiniu-igudziu-ugdymas/>
- Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija. (2024). Jaunimo praktinių įgūdžių ugdymas. <https://socmin.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/darbo-rinka-uzimtumas/uzimtumo-ir-darbo-rinkos-politika/jaunimo-garantiju-iniciatyva/neaktyviems-jauniems-zmonems/jaunimo-reikalu-agenturos-teikiamos-paslaugos/>
- Okunevičiūtė-Neveauskienė, L., Pocius, A., & Brazienė, R. (2024). Lietuvos jaunimo perėjimas iš švietimo sistemos į darbo rinką: iššūkiai ir tendencijos. Tiltai, 1–17. <https://doi.org/10.15181/tbb.v93i2.2670>
- Rahmani, H., Groot, W., & Rahmani, A. M. (2024). Unravelling the NEET phenomenon: a systematic literature review and meta-analysis of risk factors for youth not in education, employment, or training. In International Journal of Adolescence and Youth (Vol. 29, Number 1). Routledge. <https://doi.org/10.1080/02673843.2024.2331576>

Darbas su tautinių mažumų ir migrantų jaunimu: pritapti visuomenėje, kuri nepriima

Jūratė Leinartaitė

LSS Vilniaus miesto filialas „Padėk pritapti“, p.pritapti@gmail.com

Lina Laura Švedaitė–Ribačiauskienė

LSS Vilniaus miesto filialas „Padėk pritapti“, p.pritapti@gmail.com

Pranešimo praktinė problema. „Padėk pritapti“ – Vilniuje veikiantis tarpkultūrinis ugdymo centras, dirbantis su migrantų ir tautinių mažumų vaikais, jaunimu bei šeimomis. Mūsų organizacija teikia socialinę ir praktinę pagalbą, padeda spręsti kasdienes iššūkius, vykdo vaikų ir jaunimo užimtumo, neformalaus švietimo bei bendruomenines veiklas. Veikloje nuolat susiduriame su situacijomis, kai žmogaus galimybes kurti savarankišką gyvenimą Lietuvoje riboja ne jo gebėjimai ar motyvacija, bet visuomenėje egzistuojančios nuostatos ir stereotipai žmogaus kilmės, vardo ar akcento atžvilgiu. Mūsų praktinė patirtis šią problemą leidžia matyti iš dviejų skirtingų perspektyvų: naujai į Lietuvą atvykusių migrantų bei šimtmečius čia gyvenančių romų.

Pranešimo tikslas – remiantis praktine centro „Padėk pritapti“ patirtimi, atskleisti kodėl darbe su migrantų ir romų jaunimu svarbu derinti darbą individualiu ir visuomenės lygmenimis bei pristatyti konkrečius tokio darbo pavyzdžius iš centro praktikos.

Pranešimo teiginiai. Kalbant apie migrantus dažnai girdime argumentą, kad „reikia laiko priprasti“. Tačiau romų patirtis verčia šį argumentą permąstyti: romai Lietuvoje gyvena šimtmečius ir vis dar susiduria su išankstinėmis nuostatomis ir stereotipais. 2024 m. reprezentatyvios visuomenės apklausos duomenimis, vos 9 proc. Lietuvos gyventojų sutiktų išnuomoti būstą romų tautybės žmogui. Tai rodo, kad vien laikas savaime išankstinių nuostatų nekeičia, su visuomenėje įsitvirtinusiomis nuostatomis svarbu dirbti proaktyviai. Per pastaruosius metus Lietuvos visuomenė reikšmingai pasikeitė: 2020 m. užsieniečiai sudarė 2,64 proc. šalies gyventojų, o 2025 m. pradžioje – jau 7,5 proc. Tad gebėjimas gyventi vis įvairesnėje visuomenėje tampa ne laikinu iššūkiu, o mūsų kasdienybės dalimi.

Pranešimo teiginius pagrindžiantys argumentai. Į diskriminacijos ir rasizmo problemą siūlome žvelgti dviem tarpusavyje susijusiais lygmenimis – individualiu ir visuomenės. Individualiu lygmeniu svarbu stiprinti diskriminaciją patiriantį žmogų – ugdyti gebėjimą atpažinti diskriminaciją ir ginti savo teises, sudaryti galimybes mokytis kalbos, pažinti visuomenės socialines ir kultūrines normas bei padėti įveikti praktines kliūtis, pvz., ieškant būsto, darbo ar naudojantis paslaugomis. Visuomenės lygmeniu turime dirbti su nuostatomis ir stereotipais, kurie kuria ir palaiko diskriminaciją. Todėl mūsų centro veikloje svarbią vietą užima dialogui su visuomene skirtos priemonės – parodos, knygos ir kitos veiklos, leidžiančios pažinti kito žmogaus patirtį, išgirsti jo perspektyvą ir taip mažinti socialinį atstumą.

Pranešime pristatysime konkrečius diskriminacijos kasdienybėje pavyzdžius ir mūsų centro gerąsias praktikas, skirtas visuomenės nuostatomis keisti. Tokiu būdu sieksime perteikti, kaip skirtingi darbo lygmenys gali papildyti vienas kitą ir prisidėti prie migrantų bei romų jaunimo įtraukties bei visuomenės gebėjimo priimti vis didesnę socialinę ir kultūrinę įvairovę kūrimo.

Raktiniai žodžiai: diskriminacija, romų jaunimas, migrantų jaunimas, įtrauktis, tarpkultūrinis jautrumas.

Jaunimo problematikos atspindžiai pastarųjų dešimtmečių psichosocialiniuose tyrimuose

Doc. dr. Rasa Erentaitė

Kauno technologijos universitetas, rasa.erentaite@ktu.lt

Doc. dr. Rima Breidokienė

Vilniaus universitetas, rima.breidokiene@fsf.vu.lt

Doc. dr. Tomas Lazdauskas

Vilniaus universitetas, tomas.lazdauskas@fsf.vu.lt

Doc. dr. Lina Gervinskaitė-Paulaitienė

Vilniaus universitetas, lina.gervinskaite-paulaitiene@fsf.vu.lt

Prof. dr. Roma Jusienė

Vilniaus universitetas, roma.jusiene@fsf.vu.lt

Prof. dr. Rimantas Vosylis

Mykolo Romerio universitetas, rimantasv@mruni.eu

Pranešimo mokslinė (praktinė) problema. Įvairūs pastaraisiais dešimtmečiais Lietuvoje atlikti moksliniai tyrimai, kuriuose dalyvauja paaugliai ir jaunimas, yra vienas šaltinių siekiant giliau suprasti jaunimo psichosocialinės raidos tendencijas ir veiksnius. Šioje mokslinių tyrimų srityje atlikta jau nemažai ir skerspjūvio, ir ypač tęstinių tyrimų, kurie leidžia ne tik analizuoti individualias psichosocialinės raidos trajektorijas, teikia svarbių mokslui žinių ir rekomendacijų praktikai, bet ir tampa reikšmingu jaunimo problematikos atspindžių šaltiniu. Jaunimo psichosocialinės raidos tyrimuose atsispindi, kaip paaugliai ir jaunuoliai ugdomi, įgyja įvairius gebėjimus, kuria tarpasmeninius santykius, formuoja tapatybę veikiami nuolat kintančių socialinių, ekonominių, švietimo, technologinių kontekstų ir jų virsmų. Šie tyrimai atspindi ir kaip pati visuomenė mato paauglystę ir jaunystę, kaip supranta ugdymo standartus, kaip apibrėžia palankias ir nepalankias jaunimo raidos trajektorijas ir aplinkas. Vis dėlto iki šiol šios srities tyrimai Lietuvoje niekada nebuvo sisteminami, kataloguoti, apjungti į vieningą atviros prieigos struktūrą, nebuvo atlikta jų duomenų palyginamoji analizė atsižvelgiant į kultūrinius, ekonominius, technologinius pokyčius visuomenėje. Dar daugiau, jau surinktų tyrimų duomenys retai naudojami atliekant antrinę jų analizę, tokiu būdu įgalinant sociokultūrinę įžvalgą ir užtikrinant tvarumą moksle.

Pranešimo tikslas. Pristatyti projekto ViP-RAIDA, finansuojamo Lietuvos mokslo tarybos (sut. Nr. S-LISm-25-14), veiklas, nukreiptas į Lietuvoje per pastaruosius 20 metų atliktų paauglių ir jaunimo psichosocialinės raidos tyrimų sisteminimą, aprašymą ir katalogavimą, ir jų pirmuosius rezultatus.

Tyrimo metodologija. Pranešime pristatysime mokslininkų apklausos, vykdytos 2026 m. kovo – liepos mėnesiais, rezultatus, atskleidžiančius jaunimo raidos tyrimų apimtį, tematiką, kryptį ir metodus Lietuvoje per pastaruosius du dešimtmečius. Taip pat aptarsime žvalgamosios bibliografinės-teminės analizės rezultatus, išryškinusius moksliniame žurnale „Psichologija“ publikuotų jaunimo tyrimų temas, jų ryšius, pasiskirstymą skirtingais publikavimo periodais ir jų sąsajas su tirtų imčių amžiaus tarpsniais. Taip pat aptarsime, kaip pradiniai tyrimų rezultatai atsispindės tolesnėse projekto veiklose.

Tyrimo rezultatai/jžvalgos. Psichosocialinės raidos tyrimus atlikusių mokslininkų apklausa atskleidė, kad šiame tyrimų lauke dominuoja ankstyvosios ir vėlyvosios paauglystės raidos etapai. Dominuojančios tyrimų tematikos – psichikos sveikata, emocijos ir socioemocinė raida, santykiai su bendraamžiais, santykiai su šeima ir asmenybiniai raidos aspektai. Panašias tematikas atskleidė ir žvalgomoji bibliografinė–teminė analizė, kuri taip pat parodė, kad paauglystės tyrimuose dažniau buvo matomos raidos ir klinikinės psichologijos, o jaunystės tyrimuose – socialinės ir asmenybės psichologijos temos. Aptarsime, kuo šie rezultatai galėtų būti naudingi jaunimo politikai ir praktikams, dirbantiems su jaunimu, taip pat diskutuosime, kaip šio projekto metu susisteminti jaunimo tyrimų duomenynai galėtų tapti ne pasyvia duomenų saugykla, bet gyva bendradarbiavimo platforma, jungiančia mokslininkus, praktikus ir jaunimo politikos formuotojus.

Raktiniai žodžiai: *raidos psichologija, paauglių ir jaunimo tyrimai, duomenynai.*

Moralinė skriauda paauglystėje: raiška ir sąsajos su psichikos sveikatos sunkumais

Gabija Rutkūnaitė

Vilniaus universitetas, gabija.rutkunaite@fsf.vu.lt

Dr. Monika Kvedaraitė

Vilniaus universitetas, monika.kvedaraite@fsf.vu.lt

Dr. Ieva Daniūnaitė

Vilniaus universitetas, ieva.daniunaite@fsf.vu.lt

Doc. dr. Inga Truskauskaitė

Vilniaus universitetas, inga.truskauskaite@fsf.vu.lt

Pranešimo mokslinė problema. Paauglystėje moraliniai įsitikinimai tampa tapatumo dalimi (Hardy & Carlo, 2011), todėl su šiais įsitikinimais nesuderinamos patirtys gali neigiamai paveikti paauglio savęs ir pasaulio suvokimą bei sukelti moralinės skriaudos reakcijas, susijusias su psichikos sveikatos sunkumais (Litz & Walker, 2025). Paauglių potencialiai moralinę skriaudą sukeliančios patirtys tyrinėtose itin mažai. Sulaikytų paauglių imtyje jos siejosi su depresijos ir nerimo simptomais (Alexander et al., 2024). Moralinė skriauda, kaip reakcija į šias patirtis, iki šiol nėra tyrinėta paauglių imtyje, nors suaugusiųjų tyrimai rodo jos sąsajas su psichikos sveikatos sunkumais (Kanter & Hassija, 2026).

Pranešimo tikslas. Pristatyti potencialiai moralinę skriaudą sukeliančių patirčių, moralinės skriaudos ir psichikos sveikatos sunkumų sąsajas paauglystėje.

Tyrimo metodologija. Tyrime dalyvavo 212 devintokų (14–17 m.; $M = 15,18$, $SD = 0,45$; 59,9 proc. merginų) iš Panevėžio apskrities mokyklų. Tyrime naudota Jaunimo moralinės skriaudos skalė, Moralinės skriaudos pasekmių skalė, Depresijos, nerimo ir streso skalės – Jaunimo versija ir sociodemografinių duomenų anketa, kurias paaugliai pildė pamokos metu.

Tyrimo rezultatai. Nustatyta, kad visų tipų potencialiai moralinę skriaudą sukeliančios patirtys – sąmoningai padaryta žala, žala veikiant prievartai, neveikimas, liudijimas ir išdavystė – buvo linkusios reikštis kartu. Paaugliams labiausiai būdingos buvo išdavystės ir liudijimo patirtys. Paaugliai, kuriems visų tipų potencialiai moralinę skriaudą sukeliančios patirtys buvo labiau būdingos, pasižymėjo labiau išreikšta moraline skriauda, depresiškumu, nerimu ir stresu nei paaugliai, turėję mažiau šių patirčių. Stipresnė moralinė skriauda siejosi su labiau išreikštais psichikos sveikatos sunkumais. Pagrindinis šių sunkumų rizikos veiksnys buvo išdavystės patirtys.

Finansavimas. Tyrimas „Neteisybės našta: smurto patirtys, moralinė skriauda, tapatumo raida ir psichikos sveikata paauglystėje“ finansuojamas Lietuvos mokslo tarybos (Nr. S-MIP-25-65).

Raktiniai žodžiai. Potencialiai moralinę skriaudą sukeliančios patirtys, moralinė skriauda, depresiškumas, nerimas, stresas, paauglystė

Literatūra:

- Alexander, A. R., Mendez, L., & Kerig, P. K. (2024). Moral injury as a transdiagnostic risk factor for mental health problems in detained youth. *Criminal Justice and Behavior*, 51(2), 194–212. <https://doi.org/q7b9>
- Hardy, S. A., & Carlo, G. (2011). Moral identity: What is it, how does it develop, and is it linked to moral action? *Child Development Perspectives*, 5(3), 212–218. <https://doi.org/cb6n72>
- Kanter, R. L., & Hassija, C. M. (2026). The role of moral injury in the relationship between intimate partner violence and psychological distress. *Journal of Interpersonal Violence*, 41(3–4), 561–581. <https://doi.org/q6vc>
- Litz, B. T., & Walker, H. E. (2025). Moral injury: An overview of conceptual, definitional, assessment, and treatment issues. *Annual Review of Clinical Psychology*, 21(1), 251–277. <https://doi.org/q6vd>

Atriboti ir atsiriboti – Lietuvos mokyklų reakcija į mokinių delinkventinį elgesį

Doc. dr. Birutė Švedaitė–Sakalauskė

Vilniaus universitetas, birute.svedaite-sakalauske@fsf.vu.lt

Doc. dr. Jolita Buzaitytė–Kašalynienė

Vilniaus universitetas, jolita.kasalyniene@fsf.vu.lt

Dokt. Žygimantas Bučius

Vilniaus universitetas, zygimantas.bucius@fsf.vu.lt

Dokt. Ingrida Ivanavičė

Vilniaus universitetas, ingrida.ivanavice@fsf.vu.lt

Pranešimo mokslinė ir praktinė problema: Nors Lietuvos švietimo įstatyme (1991) oficialiai deklaruojamos lygios galimybės visiems vaikams, tačiau praktikoje Lietuvos švietimo sistema didina vaikų socialinę atskirtį ir netgi juos segreguoja. Šį teiginį pagrindžia privačių mokyklų (kurios gauna dalinį valstybės finansavimą) ir elitinių valstybinių gimnazijų, turinčių teisę pasirinkti mokinius, tinklo plėtra (Švietimas Lietuvoje, 2017) ir jų stiprėjimas bei tarptautiniai palyginamieji tyrimai (PISA, 2022). Šie tyrimai rodo, kad pagrindinė Lietuvos švietimo problema yra mokinių iš žemesnio socialinio ir ekonominio sluoksnio mokymosi rezultatai. Šią situaciją gerai iliustruoja ir mokinių delinkventinio elgesio problemos, kurios ryškiau matomos tam tikro tipo mokyklose, esančiose mažiau galimybių turinčiose vietovėse.

Pranešimo tikslas: Pranešimo metu bus pristatytos aktualiai Vilniaus universiteto mokslininkų įgyvendinamo edukacinio tyrimo įžvalgos apie Lietuvos mokyklų reakciją į delinkventinį mokinių elgesį.

Tyrimo metodologija: Edukacinis mokslinis tyrimas yra įgyvendinamas pagal konstruktyvistinės grindžiamosios teorijos metodologiją (K. Charmaz, 2014). Duomenų masę sudaro 24 interviu su skirtingais Lietuvos švietimo sistemos atstovais. Informantų atranka buvo vykdoma vadovaujantis teorinės atrankos principais, kaip to reikalauja grindžiamosios teorijos metodologija.

Tyrimo rezultatai/įžvalgos: Įgyvendinant grindžiamosios teorijos tyrimą buvo identifikuotos kelios skirtingos mokyklų reakcijos į delinkventinio elgesio mokinių problemą. Viena iš pagrindinių reakcijų, išryškėjusi tyrimo dėka, yra „**atriboti ir atsiriboti**“. Pranešimo metu bus susikoncentruota į šią mokyklų reakciją. Bus parodyta, koku būdu mokyklos siekia atriboti nepageidaujamo elgesio mokinius ir koku būdu nuo jų atsiriboja pačios. Atribodamos ir atsiribodamos mokyklos taiko iš dalies paslėptas strategijas. Tyrimas rodo, kad mokyklos, kuriose koncentruojasi didelis skaičius delinkventinio elgesio mokinių jaučiasi paliktos su šia problema vienos, joms trūksta būtiniausių išteklių ir jos nesulaukia atsakingų institucijų pagalbos ir dėmesio. Šis tyrimas siekia paskatinti viešą diskusiją apie būtinas struktūrines reformas, skirtas padėti tiek pažeidžiamiems mokiniams, tiek juos ugdančioms mokykloms.

Literatūra:

- Charmaz, K. (2014). Constructing grounded theory (2nd ed.). SAGE Publications.
- Lietuvos švietimo įstatymas (1991). <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.1480/asr>
- PISA (2022), https://www.nsa.smsm.lt/old/wp-content/uploads/2025/04/PISA-2022_salies-apzvalga_Country-note2.pdf
- Švietimas Lietuvoje. (2017), OECD https://www.oecd.org/content/dam/oecd/lt/publications/reports/2017/10/education-in-lithuania_g1g8073f/g2g9a83c-lt.pdf

Pranešimas parengtas remiantis tyrimo „Delinkventiniu elgesiu pasižymintys vaikai: tinkamiausios mokyklos sistemos reakcijos paieškos“ rezultatais (Nr. P-EDU-23-14 bendrai finansuojamas Europos Sąjungos (projektas „Edukacinių tyrimų proveržis“ Nr. 10-044-P-0001)).

Paauglių smurtas: septyni dažniausi stereotipai ir viena išeitis

Doc. dr. Gintautas Sakalauskas

Vilniaus universitetas, gintautas.sakalauskas@tf.vu.lt

Pranešimo mokslinė problema. Paauglių smurtas reguliariai sulaukia medijų dėmesio. Dažniausiai jis pristatomas kaip „nevaldomas“, didėjantis ir dažnėjantis fenomenas, keliant pasipiktinimo bangas ir reikalaujant griežtesnės reakcijos. Žvelgiant iš mokslinės perspektyvos, svarbu analizuoti paauglių smurtinio elgesio tendencijas, tokį elgesį lemiančius veiksnius, ieškoti veiksmingų reakcijos į tokį elgesį formų, kartu dekonstruojant medijose kuriamus naratyvus.

Pranešimo tikslas – pristatyti registruoto ir latentinio paauglių smurto tendencijas, paauglių smurtą lemiančius veiksnius ir dažniausius stereotipus, trukdančius ieškoti veiksmingų reakcijos į paauglių smurtą formų bei priemonių.

Tyrimo metodologija. Rengiant pranešimą remtasi registruoto smurtinio nusikalstamo elgesio analize, empirinių latentinio paauglių smurto tyrimų rezultatais, moksline literatūra ir publikacijomis medijose.

Tyrimo rezultatai. Dažniausi 7 medijose pateikiami stereotipai apie paauglių smurtą yra šie: paauglių smurto daugėja; jis sunkėja ir žiaurėja; vaikai turi per daug teisių, todėl leidžia sau taip elgtis; prie to prisideda ir uždraudimas vaikams taikyti fizinės bausmės; tėvai turi prisiimti atsakomybę ir daryti daugiau; jei vaikas nėra sulaukęs minimalaus baudžiamosios arba administracinės atsakomybės amžiaus, nieko negalima padaryti; reikia griežtinti bausmes ir bausti griežtai. Visi šie stereotipai neatitinka kriminologinės ir teisinės realybės. Lietuvoje paauglių smurto atvejų mažėja, sunkiausių smurtinių nusikaltimų anksčiau jie padarydavo daug daugiau, o jų mažėjimas sietinas su sėkminga šalies socialine ir ekonomine raida, taigi tai nėra vien asmeninės atsakomybės klausimas. Kuo vaikai patiria daugiau smurto iš savo tėvų ir kuo jis yra sunkesnis, tuo didesnė tikimybė, kad jie smurtaus prieš kitus. Yra intervencijos galimybių ir nesulaukus minimalaus teisinės atsakomybės amžiaus, tačiau jų išnaudojimas labai priklauso nuo požiūrio į tokį vaiko elgesį lemiančius veiksnius, esamų žmogiškųjų resursų. Jauniems žmonėms taikomos per griežtos priemonės skatina recidyvą – tai aiškiai teigiama ir Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikoje. O vienintelė išeitis – gilintis į giluminius paauglių smurtinį elgesį lemiančius veiksnius ir į juos individualiai reaguoti, matant ilgalaikę jų gyvenimo perspektyvą.

Raktiniai žodžiai. Paauglių smurtas, socialinė kontrolė, smurto prevencija, mokykla, teisinė atsakomybė.

Literatūra:

- Ahrbeck B., Dörr M., Gstach J. (Hg.). (2021). Jugendkriminalität. Delinquenz verstehen, pädagogisch antworten. Gießen: Psychosozial-Verlag.
- Kieslinger D., Dressel M., Haar R. (Hg.). (2021). Systemsprenger innen. Ressourcenorientierte Ansätze zu einer defizitären Begrifflichkeit. Lambertus.
- Menzel D., Wiater W. (Hrsg.). (2009). Verhaltensauffällige Schüler. Symptome, Ursachen und Handlungsmöglichkeiten. Klinkhardt.
- Räthel J., Mansel J. (Hrsg.). (2003). Kriminalität und Gewalt im Jugendalter. Hell- und Dunkelfeldbefunde im Vergleich. Weinheim und München: Juventa Verlag.
- Theimann M. (2019). Schule als Sozialisations- und Präventionsraum. Münster: Waxmann.

Finansavimas. Pranešimas parengtas remiantis tyrimo „Delinkventinių elgesiu pasižymintys vaikai: tinkamiausios mokyklos sistemos reakcijos paieškos“ rezultatais (Nr. P-EDU-23-14 bendrai finansuojamas Europos Sąjungos (projektas „Edukacinių tyrimų proveržis“ Nr. 10-044-P-0001)).

Ar Lietuvos baudžiamoji justicija pajėgi užtikrinti jaunimo poreikius bei nusikalstamo jo elgesio recidyvo prevenciją?

Dokt. Vidas Krušinskas

Vilniaus universiteto Teisės fakultetas, vidas.krusinskas@tf.vu.lt

Pranešimo mokslinė problema. Jaunimo, ypač – nepilnamečių, nusikalstamumas ir kitoks delinkventinis elgesys yra tiek aktualus moksle bei praktikoje, tiek ir sukeliantis didelį susirūpinimą visuomenėje. Tam prevenciškai užkirsti kelią sudėtinga, be to, jaunuoliams dėl jų brendimo, psichologinių, sociologinių bei kitų veiksnių kyla padidinta rizika nusižengti, o ir to priežastys dažnai kitokios nei suaugusiųjų (Krušinskas, 2024). Todėl labai svarbu ne tik bandyti užbėgti už akių jaunimo daromoms nusikalstamoms veikoms, bet ir tinkamai pasirūpinti nusikaltusiais, kad būtų veikiamos tokio jų elgesio priežastys bei užkirstas kelias nusikalstamo elgesio pasikartojimui (recidyvui). Lietuvoje į įvairias nebaudžiamojo pobūdžio jaunimui pritaikytas poveikio priemones žvelgiama skeptiškai, nors šiuolaikinio jaunimo patiriami iššūkiai reikalauja kitokio, jautresnio požiūrio (Sakalauskas, 2013). Tokia situacija ydinga, nes taip nėra ugdomas jaunimo atsparumas aktualioms šiuolaikinėms grėsmėms bei neigiamoms įtakoms, kas skatina nusikalstamo elgesio recidyvą.

Pranešimo tikslas – ištirti Lietuvoje taikomos baudžiamosios atsakomybės pobūdį ir tinkamumą jaunų asmenų resocializacijai bei atsparumui nusikalstamų veikų recidyvui reikšmingiems veiksniams, pasiūlant galimus aktualių problemų sprendimo būdus.

Tyrimo metodologija. Tyrime naudojami analizės, sisteminis, teleologinis bei statistinis mokslinio tyrimo metodai.

Tyrimo rezultatai/įžvalgos. Lietuvos teisinė sistema jaunimo atžvilgiu yra gana konservatyvi – jam taikoma įprasta baudžiamoji atsakomybė, kurioje, nepaisant tam tikrų ypatumų nepilnamečiams (teismo sprendimu juos galima taikyti ir asmenims iki 21 metų, nors neuromokslų tyrimai rodo, jog pilna branda pasiekama tik apie 25 gyvenimo metus (Dünkel, 2020)), dėmesys tikriesiems jaunimo poreikiams yra minimalus. Antai, jaunimui dažniausiai skiriamos įprastos bausmės, o specialiai jam pritaikytos auklėjamojo poveikio priemonės – vos apie ketvirtadaliui nuteistų nepilnamečių (Nepilnamečiai, kuriems paskirtos auklėjimo poveikio priemonės, 2017–2025). Nusikalstamų veikų padarymu įtariamų ar kaltinamų nepilnamečių skaičius pastaraisiais metais vėl išaugo (Duomenų rinkinys pagal įtariamus/kaltinamus ir nukentėjusius asmenis, 2017–2025), o latentinis jaunuolių nusikalstamumas nėra linkęs mažėti (Pocienė et al., 2023). Kitose valstybėse taikomos į jaunuolio asmenybės ugdymą bei elgesio koregavimą orientuotos atsakomybės įgyvendinimo formos, pavyzdžiui, mediacija, terapinio poveikio veiklos (dailės terapijos, sporto užsiėmimai ir pan.), taip pat – profesionalaus psichologo pagalba, Lietuvoje nei taikomos, nei planuojamos taikyti (Kalnienė, 2026). Tad esamų baudžiamosios teisės priemonių neretai nepakanka užtikrinti, jog jaunuoliai koreguotų savo elgesį, ugdytų discipliną bei taptų atsparesni neigiamoms aplinkos įtakoms. Atitinkamai, autoriaus siūloma minėtąsias priemones taikyti ir Lietuvoje, kaip alternatyvą esamoms baudžiamosioms sankcijoms, taip pat nepilnamečių baudžiamosios atsakomybės ypatumus taikyti dažniau bei ne tik iki 21, bet ir iki 25 metų.

Raktiniai žodžiai: *jaunimo nusikalstamumas, baudžiamoji atsakomybė, nepilnamečių baudžiamosios atsakomybės ypatumai, recidyvas, jaunuolių resocializacija.*

Literatūra:

- Aktuali Lietuvos bendrosios kompetencijos teismų praktika baudžiamosiose bylose (2017–2026). <https://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/detalipaieska.aspx>
- Dünkel, F., Geng, B., Passow, D., Sakalauskas, G. (2016) Youth Justice in Germany. Oxford Handbooks Online, 19.
- Dünkel F. (2020). Neuromokslų išvados apie smegenų brendimą – argumentai išskirtinei jaunimo baudžiamajai atsakomybei. Kriminologijos studijos, 8, 84–106.
- Informatikos ir ryšių departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos (2017–2025). Duomenų rinkinys pagal įtariamus/kaltinamus ir nukentėjusius asmenis. <https://www.ird.lt/lt/tvarkomu-valdomu-registru-ir-informaciniu-sistemu-paslaugos/nusikalstamu-veiku-zinybini-o-registro-nvzr-atviri-duomenys-paslaugos/nusikalstamumo-duomeniu-rinkiniai/family.ASM>
- Kalnienė, E. (2026). Nepilnamečių atsakomybė: mitai, realybė ir sprendimų paieškos. Pajūrio naujienos. <https://pajurionaujienos.lt/2026/04/14/nepilnameciu-atsakomybe-mitai-realybe-ir-sprendimu-paieskos>
- Krušinskas, V. (2024). Nepilnamečių baudžiamoji justicija Lietuvoje – ar esamos baudžiamosios teisės priemonės ir jų taikymo praktika tinkamai atliepia nusikalstamo nepilnamečių elgesio priežastis ir tendencijas? Teisės apžvalga, 1 (29), 95–96.
- Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas (2000). Valstybės žinios, 89–2741.
- Levon, J., Švedas, G. (2022). Bausmės vykdymo atidėjimo nepilnamečiams naujovės ir probleminiai aspektai. Kelyje su Konstitucija. Vilnius University Open Series, 167–191.
- Oficialiosios statistikos portalas (2017–2025). Teismų nuteistų nepilnamečių skaičius. <https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize#/>
- Oficialiosios statistikos portalas. (2017–2025). Nepilnamečiai, kuriems paskirtos auklėjimo poveikio priemonės. <https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize#/>
- Pocienė, A., Aleknevičienė, J. Kalpokas, V. (2023). Jaunuolių delinkventinis elgesys Lietuvoje: ką atskleidžia naujas delinkvencijos ir viktimizacijos tyrimas? Filosofija. Sociologija, 34, 4, 37–48.
- Sakalauskas, G. (2009). Minimalaus baudžiamosios atsakomybės amžiaus problema: lyginamieji teisiniai ir kriminologiniai aspektai. Teisės problemos, 2 (64), 81–103.
- Sakalauskas G. (2013). Nepilnamečių baudžiamosios atsakomybės ypatumų prasmė. Teisės problemos, 3 (81), 5–55.
- Žukauskaitė, J. (2012). Nepilnamečių nusikalstamas elgesys: psichologiniai mediacijos taikymo aspektai. Teisės problemos, 2 (76), 96–110.

